

# SIWE NIEUWSBRIEF

NR. 47- 48  
januari-februari  
2009

van het STEUNPUNT voor INDUSTRIEEL  
en WETENSCHAPPELIJK ERFGOED

ISSN 1379-0420

## INHOUD

Voorwoord.....	2
SIWE – Activiteiten.....	4
Oproepen.....	6
Erfgoednieuwjes en activiteiten in de regio's	8
Internationaal nieuws.....	30
Uitvindingen en uitvinders.....	40
Onder de leeslamp najaar 2008.....	42
Boekbesprekingen.....	50



FOTO: De Algemene Ledenvergadering van SIWE op 15 november 2008 tijdens de openingsvoordracht door voormalig Technisch Directeur Leonard Debleeckere van Marie Thumas Leuven en Mechelen op de SIWE-tentoonstelling "Een blik op Marie Thumas te Leuven" in het kader van "Week van de Smaak". **Foto: D. Zenner.**

Redactieadres: SIWE vzw - Stapelhuisstraat 15 – 3000 Leuven. Tel&Fax: 016.584342  
e-mail: [info@siwe.be](mailto:info@siwe.be) Website: [www.siwe.be](http://www.siwe.be) Verschijnt tweemaandelijks.  
Verantwoordelijke uitgever: Patrick Viaene – Land van Waaslaan 156 – 9040 Gent.  
Redactie: Patrick Viaene m.m.v. Robin Engels, Karel Haustraete en Bruno De Corte  
Eindredactie: het SIWE-team / Vormgeving: Alex Baerts  
Afgiftekantoor: 3360 Bierbeek – erkenningsnr.: P209286 – PB nummer: BC1608

## VOORWOORD

De eindejaarsfeesten liggen achter de rug en het jaar 2009 werd met nieuwe ijver ingezet. SIWE blijft dit jaar een lans breken voor de studie, het behoud en de herwaardering van het industrieel en wetenschappelijk erfgoed in Vlaanderen en Brussel. Zeker is dat SIWE als vereniging in 2009 de zogenaamde knooppuntfunctie met betrekking tot haar werkveld zal versterken. Een steeds groter netwerk van contacten en ervaringen zorgt voor een groeiende expertise in de materie van de sector. Deze expertise zal nog intensiever dan voorheen waargemaakt en geconcretiseerd worden.

Maar er is meer. SIWE vzw zal haar trefpunt, documentatiecentrum en collectie moeten verhuizen omwille van de op til staande verbouwingswerken van de Molens van Orshoven en de nieuwbouw in de directe omgeving, gepland door projectontwikkelaar Ertzberg. Er wordt uiteraard ijverig gezocht naar een nieuwe locatie en er bestaan heden reeds concrete opties, waarover wij in een volgende Nieuwsbrief nader zullen ingaan. Doel is om het SIWE-trefpunt na de renovatiewerken terug naar de Molens Van Orshoven over te brengen. Een beperkt aantal van de zeer talrijke collectiestukken zullen in een aantal "kiosken" in de gerenoveerde Molens Van Orshoven, die dienstig zullen blijven voor de huidige theaters en cultuurhuizen, geïntegreerd worden. Wij houden u op de hoogte, zoveel is zeker !

SIWE vzw wenst aan haar publicaties méér bekendheid te geven, dat weet u. Wij willen aan deze NIEUWSBRIEF, in het bijzonder aan de digitale versie ervan, een nog ruimere verspreiding geven en wij sturen de digitale versie graag door naar al wie er om vraagt. Bezorg ons dus uw e-mail adres via [info@siwe.be](mailto:info@siwe.be) en u kan de SIWE-NIEUWSBRIEF regelmatig op uw PC-scherm lezen. Het kost u helemaal niets. De "papierene" SIWE-NIEUWSBRIEF en ons tijdschrift SIWE-MAGAZINE wordt echter enkel toegestuurd naar verenigingen of personen die lid zijn van SIWE vzw.

Het lidgeld bedraagt 20 € voor individuele, "steunende" leden, 30 € voor verenigingen en instellingen, 50 € voor bedrijven. Het lidmaatschapsgeld kan u storten op het SIWE-rekeningnummer vermeld achteraan deze NIEUWSBRIEF. Vermeld a.u.b. duidelijk uw volledig adres op het stortingsbulletin ! Hartelijk dank hiervoor.

Nieuw sedert eind 2008 is dat gratis SIWE-lidmaatschap wordt verleend aan verenigingen uit het werkveld IWE (industrieel en wetenschappelijk erfgoed), die het SIWE-Charter ondertekend hebben en daardoor aangeven dat zij de SIWE doelstellingen onderschrijven. Het SIWE-Charter wordt digitaal toegestuurd aan de verenigingen uit bovenvermelde sector die hierom vragen. Daarbij wordt in deze gevallen een ruilabonnement zeer in dank

aangenomen. Het is immers van groot belang dat uw publicaties en informatie in ons documentatiecentrum worden opgenomen.

Het SIWE lidmaatschap houdt veel meer in dat het ontvangen van SIWE – periodieke publicaties. Het garandeert ook dat u aan talrijke activiteiten gratis of tegen een zeer lage prijs kan deelnemen. Dit betekent ook dat u hierdoor in contact komt met andere verenigingen uit het IWE-werkveld en met personen die actief zijn binnen ons werkveld.

Beste lezers, alle suggesties om onze publicaties te optimaliseren blijven welkom. Mij rest u als redacteur enkel nog veel leesgenot toe te wensen, uiteraard in de hoop jullie op onze komende activiteiten te mogen verwelkomen !

Patrick VIAENE, voorzitter SIWE vzw

Deze nieuwsbrief is te downloaden via onze website:

<http://www.siwe.be/pdf/NB47-48web.pdf>

## Samenvatting van de komende SIWE-ACTIVITEITEN

1. **ZONDAG 24 januari 2009** zie blz. 4  
**“PUIN-HOOP” of de HERBESTEMMING VAN INDUSTRIEEL ERFGOED te BRUSSEL**
2. **ZONDAG 8 februari 2009** zie blz. 4  
**BEZOEK aan MUSEE DE LA VIE WALLONNE te LUIK**
3. **ZATERDAG 21 maart 2009** zie blz. 5  
**LEDENVERGADERING in VLAAMS MIJNMUSEUM te BERINGEN n.a.v. SIWE - ALGEMENE VERGADERING lente 2009.**
4. **ZONDAG 26 april 2009** zie blz. 6  
**ERFGOEDDAG 2009 Geleide SIWE-wandelingen “VRIENDSCHAP” te LEUVEN**

## SIWE – ACTIVITEITEN

### ZONDAG 24 januari 2009: WANDELING en BUSTOER “PUIN-HOOP” OF DE HERBESTEMMING VAN INDUSTRIEEL ERFGOED TE BRUSSEL

foto uit website



Op 24 januari 2009 begeleidt Patrick Viaene een exclusieve wandeling en bustoer doorheen Brussel en een aantal Brusselse gemeenten, getiteld “Puin-hoop”. De titel illustreert dat enerzijds veel van het Brusselse industrieel erfgoed tot puin herleid werd of wordt, maar dat anderzijds ook reeds tal van industriële gebouwen en installaties op een zinvolle manier werden herbestemd en er hoop bestaat voor een nieuwe toekomst van tal van heden nog leegstaande en niet herbestemde industriële relicten.

Brukselbinnenstebuiten vzw organiseert deze toer in overleg met SIWE en in het bijzonder met de SIWE-voorzitter, die de laatste vijftien jaar reeds verschillende “Brukseltoers” uitwerkte en begeleidde.

PRAKTISCH: Reservatie kan enkel via [bruksel@skynet.be](mailto:bruksel@skynet.be) (zie ook [www.brukselbinnenstebuiten.be](http://www.brukselbinnenstebuiten.be)) of via telefoon 02/218.38.78. Wellicht wordt deze toer later op het jaar of in een verdere toekomst hernomen, we houden u daarvan op de hoogte.

### ZONDAG 8 februari 2009: BEZOEK aan MUSEE DE LA VIE WALLONNE TE LUIK

foto uit website



SIWE vzw bezoekt op 8 februari wat wellicht het mooiste voorbeeld in België is van een recentelijk (grondig) vernieuwd museum. Dit volkskundig-etnografisch en sociaal-historisch museum is ondergebracht in een voormalig klooster in het centrum van Luik. Vooral in de loop van de jaren 1960 profileerde dit museum zich als een “musée de société” en speelde het in op nieuwe museografische en culturele trends. Een kleine halve eeuw later (2003-2008) werden de collecties andermaal volledig herschikt. Het resultaat

is voortreffelijk. Thema's die in het museum aan bod komen zijn onder meer de industrialisatie van de landbouw, de ontwikkeling en het erfgoed van verschillende nijverheidstakken, maar ook de Waalse beweging, de migratiebewegingen en de nieuwe volkscultuur in zuidelijk België. (zie ook verder in rubriek "Erfgoednieuwjes / Wallonië" of bezoek de website [www.viewallonbe.be](http://www.viewallonbe.be)).

#### PRAKTISCH:

Samenkomst aan het onthaal van het museum om 10.30 uur (Adres: Cour des Mineurs, 4000 Liège, op 5 à 10 minuten lopen van de Place Saint-Lambert en het spoorwegstation Gare Liège-Palais). Zie ook [www.viewallonbe.be](http://www.viewallonbe.be).

Na een korte introductie door SIWE volgt een vrij bezoek. Iedereen betaalt zelf het toegangsticket (5 €, maar er worden bepaalde kortingen toegestaan).

Voor de doorzitters volgt na een (vrije) lunchpauze een gratis geleid bezoek doorheen de Luikse binnenstad met aandacht voor o.m. het industrieel en wetenschappelijk erfgoed van Luik in en buiten de Luikse musea.

### ZATERDAG 21 maart 2009 - LEDENVERGADERING in het VLAAMS MIJNMUSEUM TE BERINGEN n.a.v. SIWE - ALGEMENE VERGADERING LENTE 2009.

Wij nodigen alle leden uit om op zaterdag 21 maart 2009 om 15.00 uur deel te nemen aan een exclusief geleid bezoek aan het Vlaams Mijnmuseum, Koolmijnlaan 201 te 3582 Beringen. Naast een blik op de verzamelingen wordt uiteraard ook gewandeld op het mijnterrein en zal u de enige nog vrij volledige Vlaamse steenkoolmijn kunnen bezoeken. Stel gerust uw vragen: over verleden en heden van de mijn, over de ontsluiting van het industrieel erfgoed van de mijnbouw of over de toekomstperspectieven van het mijnnerfgoed. Deskundige begeleiding wordt verzekerd. Toegang is gratis. Meld uw komst op [info@siwe.be](mailto:info@siwe.be).

Dit geleid bezoek heeft plaats na afloop van de SIWE Algemene Vergadering, voorbehouden voor de effectieve leden van SIWE. Deze komen om 13.30 uur samen in de onthaalruimte van het museum.

### ZONDAG 26 april 2009 : ERFGOEDDAG 2009 Geleide SIWE-wandelingen "VRIENDSCHAP" te LEUVEN

Op 26 april 2009 gaat de Erfgoeddag Vlaanderen door. SIWE is weer van de partij. Wij voorzien twee geleide wandelingen die om 10.00 en 14.00 uur starten aan de ingangspoort van de Molens Van Orshoven, Stapelhuisstraat 15 te Leuven. Deze wandelingen haken in op het thema "VRIENDSCHAP" van Erfgoeddag 2009. Enerzijds wil SIWE aantonen hoe zij via haar vriendschapsbanden met verenigingen en actoren uit de sector bijdraagt tot de netwerk- en knooppuntfunctie die SIWE wil gestalte geven. Anderzijds wijst de wandeling op de betekenis van vriendschappen in de industriële wereld, gaande van individuele vriendschappen tussen ondernemers tot vriendschappen onder arbeiders en binnen de arbeidersbewegingen. Al deze vriendschapsrelaties zijn een verrijking voor wat wij verstaan onder industriële cultuur.

PRAKTISCH: Deelnemen is gratis, maar gezien het beperkte deelnemersaantal is reserveren voor de wandelingen met opgave van het gewenste uur (10.00 of 14.00 uur) via [info@siwe.be](mailto:info@siwe.be) noodzakelijk. Pas na bevestiging onzentwege is uw inschrijving geldig. Wie snel inschrijft maakt meest kans. Naast de wandelingen is het mogelijk om de SIWE - collecties vrij of met een gids (die permanent aanwezig is) en een stand met SIWE - publicaties te bezoeken.

## OPROEPEN

### BESCHERM HET ANTWERPSE STADSPARK

foto uit website



Er bestaan plannen om het Stadspark te Antwerpen, 140 jaar geleden in Engelse landschapsstijl ontworpen door de bekende (landschaps)architect E. KEILIG, grondig te renoveren. Er zou een niet onaanzienlijk deel van het park opgeofferd worden voor "hedendaagse noden" zoals sport en andere vormen van actieve recreatie, deze zouden afbreuk doen aan het historisch uitzicht van deze bekende groene Antwerpse long.

Voor wie meer wil weten en/of reageren : [bescherm.stadspark@gmail.com](mailto:bescherm.stadspark@gmail.com) / <http://beschermstadsparkvanantwerpen.wordpress.com:80/>

## SOS GODIN KACHELFABRIEK TE LAKEN. NEEN AAN DE SLOOP ! (derde bericht)

«Tris repetita placet» (3 keer herhalen heeft zin), zeker bij wat op het spel staat langs de Werkhuizenkaai te Schaarbeek !

foto uit website



Neen, de snode plannen van een projectontwikkelaar om de waardevolle industriële gebouwen van de Godin-site boutweg te slopen (met uitzondering -uiteraard- van het beschermde wooncomplex ofte "familistère Godin"), om er een winkelcomplex te bouwen in de vorm van een vliegdekschip of vliegende schotel, gaan onverminderd verder.

Het project volhardt in de boosheid en krijgt zelfs publiciteit uit onverwachte hoek, met name in de krant De Morgen van 13/11/2008 ! Zie het artikel aldaar "Groep Mestdagh investeert 130 miljoen euro in shoppingcenter "Just under the Sky". Winkelcomplex moet Brussel van **stadskanker** verlossen". Alleen die titel al ! Geen woord van kritische zin te bespeuren in heel het artikel. Ik heb echt overwogen om mijn abonnement op te zeggen. Ik vrees dat mijn gepeperde lezersbrief niet aan kwam of gecensureerd werd, na wat ik schreef over "de nieuwe stadskankers" in Brussel en andere steden, namelijk precies die UFO-achtige, zonevreemde (in dit geval langsheen een industriekanaal en rechtover het Koninklijk Domein), geïsoleerde, ontelbare auto's aantrekkende "shoppingsparadijzen" !

Een tiental jaar geleden wachtte voor Thurn & Taxis hetzelfde lot, tot een aantal, aanvankelijk niet ernstig genomen, erfgoedvrienden, (altijd dezelfde overigens) het voortouw namen in een jarenlange strijd tegen afbraak. De geschiedenis herhaalt zich nu eens te meer !

### CONCLUSIE

Uw proteststem tegen de vernieling van dit uniek historisch industrieel erfgoed (zie: <http://www.ieb.be/article/1105/>) is meer dan ooit noodzakelijk ! Stuur **NU** een brief naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Staatssecretariaat Monumentenzorg, Botanic Building, St-Lazaruslaan 10 (12<sup>de</sup> verd.), 1210 Brussel. En stuur een kopie naar Guido Vanderhulst van "Brusselabriek" ([gvanderhulst@skynet.be](mailto:gvanderhulst@skynet.be)) en naar [info@siwe.be](mailto:info@siwe.be) (P.V.)

## ERFGOEDNIEUWS UIT DE REGIO'S

### VLAANDEREN ALGEMEEN

#### KOEPSEL WATERGEBONDEN ERFGOED in de startblokken

Van 7 tot 15 februari heeft in de Gentse Expo (Flanders Expo) de nieuwe editie plaats van "Belgian Boatshow". Tijdens deze beursmanifestatie zullen de initiatiefnemers van de koepel "Watergebonden erfgoed" een samenkomst houden waarop deze nieuwe koepel publiekelijk wordt voorgesteld. Meer informatie hierover kan u bekomen via een mail naar Annelien D'Hoine ([annelien.dhoine@vcmcontactforum.be](mailto:annelien.dhoine@vcmcontactforum.be)).

#### MONUMENTENWACHT VAREND ERFGOED werd opgestart

Monumentenwacht werd opgericht in 1991. Monumentenwacht Vlaanderen vzw en de 5 provinciale monumentenwacht - verenigingen werken vandaag met de steun van de 5 Vlaamse provincies en van de Vlaamse overheid. Monumentenwacht Varend Erfgoed (adres : Provinciale site, Scheepswerven Baasrode. Sint-Ursmarusstraat 141 te 9200 Baasrode) is een nieuwe dienstverlening, in opdracht van de Vlaamse overheid en in samenwerking met de provincie Oost-Vlaanderen.

Adres : Monumentenwacht Vlaanderen vzw : Erfgoedhuis Den Wolsack, Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen. Zie ook [www.monumentenwacht.be](http://www.monumentenwacht.be).

#### Het VIOE-FOTOARCHIEF en ONDERZOEKSBALANS online

Via [beeldbankvioe@vlaanderen.be](mailto:beeldbankvioe@vlaanderen.be) is vanaf heden het fotoarchief van VIOE (Vlaams Instituut Onroerend Erfgoed) online raadpleegbaar. Over het (gratis) gebruik door verenigingen binnen bepaalde voorwaarden, leest u meer op de website. Algemene informatie over VIOE is te vinden op website [www.vioe.be](http://www.vioe.be). Via [www.onderzoeksbalans.be](http://www.onderzoeksbalans.be) verneemt u meer over de huidige stand van zaken van de VIOE - onderzoeksbalans waaraan SIWE medewerking verleende en blijft verlenen inzake het Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed.



## Vierde WEEK VAN DE SMAAK in november 2009

Foto D. Zenner



Van 15 tot 23 november 2008 liep in de Molens Van Orshoven de druk bezochte tentoonstelling “Een blik op Marie Thumas te Leuven”. Vele bezoekers trotseerden de eerste “winterprik” van 2008 om de zelf gerealiseerde tentoonstelling te komen bezoeken. In 2009 heeft de (4<sup>de</sup>) Week van de Smaak plaats van donderdag 12 november tot zondag 22 november. Noteer deze data en wij houden u op de hoogte van wat SIWE in dat kader zal organiseren.

## VCM-ONTMOETINGS DAG 2009 “ERFGOED en RUIMTELIJKE ORDENING”

VCM (Contactforum voor Erfgoedverenigingen) verspreidde in september 2008 een “call for papers” voor wat ongetwijfeld een boeiende studie- en ontmoetingsdag zal worden. De raakvlakken tussen erfgoedbehoud en –beheer enerzijds en ruimtelijk beleid anderzijds zijn divers. Maar ook de soms serieuze conflicten tussen beide domeinen (en de betrokken actoren zoals de overheid, verenigingen en particulieren) leveren interessante gespreksstof. Voor alle informatie, surf naar [www.vcmcontactforum.be](http://www.vcmcontactforum.be). E-mail-adres: [info@vcmcontactforum.be](mailto:info@vcmcontactforum.be). Contactpersoon: Mvr. Elke VERDURMEN ([elke.verdurmen@vcmcontactforum.be](mailto:elke.verdurmen@vcmcontactforum.be)). Tel.: 03/212.29.60. Postadres: VCM, Erfgoedhuis Den Wolsack, Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen.

## Een WEBSITE omtrent de VOORLOPERS van de CINEMA

De in Gent wonende Thomas WEYNANTS is sinds vele jaren begeistert door de prehistorie van de fotografie en de cinema. Hij heeft ook een mooie verzameling hieromtrent.

Surf voor meer informatie naar <http://www.visual-media.be/history.html>.

## ONTDEK POLDERTRAM VZW

Poldertram vzw is een vereniging die zich actief inzet voor het behoud van historische tramrijtuigen. De nieuwsbrief van december 2008 vertelt onder meer over de voorbeeldige restauratie van NMVB-motorwagen 9994. Het chassis is klaar en de restauratie van de rijtuigkast is afgewerkt, het eind van de restauratie is in zicht. Contact : vzw Poldertram, Jozef De Bomstraat 4, 2018 Antwerpen. Contactpersoon is Dhr. Stefan JUSTENS, die ook actief is als bestuurder van vzw META. Tel.: 0486/24.57.53 / [stefan.justens@telenet.be](mailto:stefan.justens@telenet.be).

## KANT IN VLAANDEREN

Kant in Vlaanderen vzw is een zeer actieve vereniging die zich zowel inzet voor de studie, het behoud en de herwaardering van het erfgoed van de kant als voor de vervaardiging van kant. De vereniging organiseert hieromtrent tal van activiteiten. Alle informatie op [www.kantinvlaanderen.be](http://www.kantinvlaanderen.be). E-mail: [info@kantinvlaanderen.be](mailto:info@kantinvlaanderen.be).

## CAG-WEBSITE UITGEBREID

De site [www.uitgelichttoegelicht.be](http://www.uitgelichttoegelicht.be) is rijk aan informatie (onder meer bibliografische) per thema (met zoekfuncties). Ook informatie over bedreigde collecties. Eén voorbeeld om dit te illustreren. Het Museum van Kemmel (met landbouwerfgoed) staat te koop, de toekomst is een groot vraagteken.



## “VERZEKERDE BEWARING”, EEN BROCHURE VAN FARO

Het betreft een handige brochure omtrent conservering van cultureel erfgoed in de brede betekenis. Langs digitale weg wordt deze aangevuld (cfr. de site : <http://www.faronet.be/sectoren/cultureel-erfgoedsector/musea?page=7>)

## PROVINCIE ANTWERPEN

### ANTWERPEN: Nederlands-Vlaamse samenwerking:

Creativiteit en innovatie. Culturele zuurstof voor de economie

Zaterdag 31 januari 2009, Arenbergschouwburg.

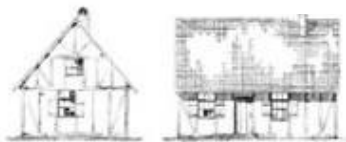
Enkele thema's:

- Creatieve industrie
- Taal- en spraaktechnologie
- Digitalisering van informatie ten behoeve van behoud en beheer van erfgoed
- Cultuur- en erfgoedtoerisme

Inschrijvingen ( gratis ): [www.cvn.be](http://www.cvn.be)

### ANTWERPEN: ONTDEK PROJECT 'HET GEKWETSE GEWEST' VAN HET CVAA

schets uit website



Het CVAA (Centrum Vlaamse Architectuurarchieven) is gelegen in de Jan Van Rijswijcklaan 155, 2018 Antwerpen (tel.: 03/242.89.77).

Onlangs startte "Het Gekwetste Gewest", een nieuw project met diverse partners, dat de wederopbouw na de Eerste Wereldoorlog (in al zijn dimensies) onder de aandacht wil brengen. Surf naar de interessante webstek <http://www.wederopbouw.be/contact.php> voor alle informatie.

### BALEN – OVERPELT : ZINKSMELTERIJ NYSTAR TIJDELIJK (?) STILGELEGD

De vraag naar zink (onder meer in de staal- en autoindustrie) is de jongste tijd door de slechte economische toestand en de gevolgen van de kredietcrisis sterk verminderd. Het grootschalig bedrijf Nystar in Balen-Overpelt, maar ook de Nederlandse zinkproducent in het 30 km verderop gelegen Budel, beleven harde tijden. Twee roostovens voor zinkertsen werden te Balen eind november 2008 stilgelegd, waardoor ook de afdeling loog- en elektrolyseprocessing stilvielen. De kans dat deze installaties na het einde van de winter zonder schade terug kunnen worden opgestart is klein. Nystar is één der laatste (deels in bedrijf zijnde) fabriekscomplexen uit de zgn. "zwart(e) nijverheid". (vrij naar De Morgen van 27/11/2008).

## BOOM : "AARDE-WERK 2009"- "VUUR!WERK" TE BOOM



foto uit website

Zo luidt de nogal eigenzinnige en veelbelovende titel van een regionaal erfgoed en cultuurproject, dat in 2009 zal plaatsvinden op diverse locaties in Boom. Voor meer informatie: telefoon 03 / 880.19.10.

Intussen kan u voor een verkenning van het industrieel erfgoed van de Rupelstreek terecht bij de drie baksteenmusea : ten eerste is er het EMABB (Ecomuseum & Archief van de Boomse Baksteen), Noeveren 67 te 2850 Boom, met website <http://www.steenbakkerijmuseum.be> en e-mail [info@emabb.be](mailto:info@emabb.be). Het EMABB biedt tal van bezoekmogelijkheden en gaat zowel in op de industriële als de sociale geschiedenis van Noeveren en Boom.

Als tweede museum is er "t Geleeg" of "Steenbakkerijmuseum van de Rupelstreek" biedt u een gecombineerd bezoek aan de gerestaureerde steenbakkerij Frateur (Noeveren 196 te Boom) en het eigenlijke museum 't Geleeg, Steenberghoekstraat 20 te Rumst. Voor alle info : [www.geleeg.be](http://www.geleeg.be) / [geleeg@skynet.be](mailto:geleeg@skynet.be).

Ten derde kan u voor een aanvullend bezoek terecht in "Museum Rupelklei", Uitbreidingsstraat 33 te 2840 Terhagen. Telefoon: 03/888.39.47 of 03/888.58.92.

### MECHELEN : VAN SNOT TOT PROT

"Van snot tot prot" is de originele en ondeugende titel van de nieuwste thematentoonstelling over de (onbeleefde) wetenschap van het menselijk lichaam, gepresenteerd in Technopolis. De expo loopt nog tot 1 juni 2009 en is dagelijks toegankelijk van 9.30 tot 17.00 uur.

## **PROVINCIE LIMBURG**

### **AS : KOLENSPOOR, OP DE TREIN TUSSEN NATUUR EN MIJNVERLEDEN**

“Kolenspoor vzw” heeft zijn thuisbasis aan het station As, één der toegangspoorten tot het Nationaal Park De Hoge Kempen, het grootste natuurgebied van Vlaanderen. De vereniging organiseert treinritten op de oude spoorlijn 21A-21B, die de voormalige mijnzetels van Waterschei en Eisden met elkaar verbinden. Dit traject is de ruggengraat van allerhande toeristische attracties (oude mijngebouwen, mijnwerkerscités, terrils, “Museum De Mijnwerkerswoning” te Eisden, enz.) en laat toe om door middel van uniek historisch rollend materieel één van de mooiste gebieden van Vlaanderen te verkennen. Bezoekadres : Station As, Stationsstraat, 3665 As. Alle informatie over treinritten en arrangementen op de website [www.kolenspoor.be](http://www.kolenspoor.be) / E-mail : [info@kolenspoor.be](mailto:info@kolenspoor.be) / Tel.: 089/62.28.67.

### **WATERSCHEI : “MIJN-VERLEDEN”, EEN VERENIGING OMTRENT HET LIMBURGSE MIJNBOUWERFGOED**

Na de sluiting van de laatste Limburgse steenkoolmijn in 1992 ontstonden heel wat erfgoedverenigingen die de herinnering aan het mijnbouwverleden levendig wilden houden. Een ervan is “Mijn-Verleden” (2006), ontstaan uit de in 2000 opgerichte V.B.M.V. (Vereniging voor Behoud van het Mijn Verleden vzw). “Mijn Verleden” is vooral actief in Winterslag en Waterschei, waar ervaren gidsen, in het bijzonder oud-mijnwerkers regelmatig rondleidingen geven in en omheen de voormalige mijngebouwen. Er worden ook tentoonstellingen en filmvertoningen op touw gezet, herdenkingsfeesten gehouden en excursies georganiseerd. Informatie: Xavier HUYGEN, Binnenlaan 64, 3600 Genk. GSM : 0477/33.85.55.  
E-mail: [xavier.huygen@pandora.be](mailto:xavier.huygen@pandora.be)

### **WINTERSLAG (GENK): SHACHTARI IN GALERIJ COALFACE**

Wij berichten herhaaldelijk over COALFACE, het dynamisch uitstalraam van vzw Het Vervolg. Ook nu weer loopt hier een boeiende expositie met unieke foto's van Roger CREMERS e.a. over de mijnen en de mijnwerkers (of 'Shachtari') in Oekraïne. Nog te bezoeken tot en met 08/02/2009, woensdag tot vrijdag van 13 tot 17 uur, 's zondags van 13 tot 17 uur. Adres : Vennestraat 127 te Winterslag, op 100 meter van de voormalige koolmijn. Contact: E-mail: [info@hetvervolg.org](mailto:info@hetvervolg.org)

## **PROVINCIE OOST-VLAANDEREN**

### **GENT : GELEID BEZOEK aan het MUSEUM voor GESCHIEDENIS van de WETENSCHAPPEN**

Op vrijdag 27/03/2009 en zaterdag 28/03/2009, telkens om 14.00 uur (samenkomst voor de ingang van het gebouw op voorvermeld adres) kan u dit veel te weinig bekende Universiteitsmuseum, ondergebracht in “Het Pand”, Onderbergen 1 te Gent bezoeken. Dit bezoek gebeurt onder leiding van een deskundige gids van de “Stichting Jan Palfyn”.

Inschrijven is verplicht bij AMARANT vzw die dit bezoek organiseert.

Informatie en reservering: Tel.:070/233.048, zie ook [www.amarant.be](http://www.amarant.be)

E-mail : [cursussen@amarant.be](mailto:cursussen@amarant.be)

### **GENT: CURSUS over GESCHIEDENIS van de GENEESKUNDE**

Amarant vzw organiseert op 4 maandagavonden 2, 9, 13 en 23 maart 2009 een cursus over geneeskunde in de oudheid (Mesopotamië, Egypte, Griekenland en Rome). Prijs : 46 €

Informatie: [www.amarant.be](http://www.amarant.be)

### **GENT : GEVEL VAN HET MIAT IN EEN NIEUW KLEEDJE**

Vanop de Minnemeers heeft men een mooi uitzicht op de gevel van de voormalige spinnerij, waarin het MIAT gehuisvest is. Sedert ongeveer een jaar is deze getooid met vier indrukwekkende rode banden met de woorden “Museum / Industrie / Arbeid / Textiel”, die wellicht meer mensen direct aanspreken dan de meer klassieke naam “Museum voor Industriële Archeologie en Textiel”, zoals het MIAT (voluit geschreven) heet.

Het begrip “industriële archeologie” wordt, we stellen het ook elders vast, minder en minder gebruikt. Nochtans is de industriële archeologie een correcte term, een begrip dat evenwel voor vele interpretaties en definities vatbaar is (zie onze SIWE-Magazine van september 2008).

In het MIAT loopt nog tot 14/04/2009 de expositie “Lingerie zo zacht als zij”.

Voor het volledig programma, zie [www.miat.be](http://www.miat.be)

## KAPRIJKE : ONTDEK HET BARDELAEREMUSEUM



foto uit website:

[www.erfgoedcelmeetjesland.be](http://www.erfgoedcelmeetjesland.be)

Het Bardelaeremuseum is een typisch streekmuseum in het Oost-Vlaamse Meetjesland, met aandacht voor werktuigen uit diverse beroepen, ambachten, mode, lokale geschiedenis. De volledige collectie bestaat uit meer dan 16.000 objecten. In 2007 werd door het museum een heus parcours over oude conserveringsmethodes voor voeding en drank uitgewerkt, getiteld "niet bederven of....sterven".

**PRAKTISCH :** Museumadres : Ledestraat 42, 9971 Lembeke (Kaprijke).

Zie ook:

[www.kaprijke.be](http://www.kaprijke.be)

<http://www.erfgoedcelmeetjesland.be/product.php?lang=NL&prodid=148&catid=90&itemno=0&pos=0&PHPSESSID=7881c59c6494da22c4c8cd19b23510a9>

[toerisme@kaprijke.be](mailto:toerisme@kaprijke.be)

Telefoon : 09/323.90.54.

Toegang: elke zondag van maart tot en met oktober 14 tot 18 uur. Prijs: 2,50 Euro, maar daar is een consumptie bij voorzien !

## TEMSE : OP STOAPEL, EEN NIEUWSBRIEF OVER HET ERFGOED VAN BOEL

Ter herinnering: initiatiefnemer Lieven MUËSEN wil dingen in beweging zetten aangaande het erfgoed (in alle dimensies van dit begrip) van de scheepsbouw te Temse. Een Werkgroep hieromtrent, met de sprekende naam "OP STOAPEL" werd pas opgericht. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen via [opstaapel@scarlet.be](mailto:opstaapel@scarlet.be) (Tel.: 0486/89.76.85). Bezoek ook de internetblog: <http://blog.seniorennet.be/boelwerf>

## PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

### AARSCHOT : BOVENBOUW 'S HERTOGENSMOLENS WORDT AANGEPAKT

De restauratie/renovatie van de 500 jaar oude 's Hertogenmolens waarover SIWE in 2004 in Aarschot (in een zaal vlakbij de molens) een zeer succesrijke tentoonstelling organiseerde, gaat eindelijk van start. In de molens komt er een brasserie met feestzaal en een luxueus hotel. Voor het project werd voor een publiek/private samenwerking geopteerd tussen de stad, de NV Kumpen en de Groep "The Lodge". Na de renovatiewerken worden gerestaureerde machines in de molens terug geplaatst. Ook de waterraderen worden gerestaureerd. Wordt zeker vervolgd. Meer in onder meer Passe-Partout, Editie Aarschot, 22/10/2008.

### LEUVEN : TENTOONSTELLING OMTRENT DE PLANNEN VOOR DE VAARTKOM

scan: uittreksel kaft brochure tentoonstelling

Op de bovenverdiepingen van het Magazijn van de Molens Van Orshoven (Stapelhuisstraat 15, 3000 Leuven) loopt nog tot 15 februari 2009 de "Expo Vaartkom. TWEEWATERS, een levendige stadswijk aan de Vaartkom". De tot op heden zeer druk bezochte tentoonstelling informeert over de heraanleg- en de nieuwbouwplannen van het gebied Leuven-Vaartkom en de ruime omgeving.



De tentoonstelling werd gerealiseerd door Ertzberg in samenwerking met de Stad Leuven. Open op zaterdag en zondag van 10 tot 17 uur.

Meer informatie op [www.leuven.be](http://www.leuven.be) (zie "Stadsvernieuwing" / "Vaartkom"), [www.tweewaters.be](http://www.tweewaters.be). Toegang is gratis.

De herinrichting van het beschermde gebouwencomplex Molens Van Orshoven heeft tot gevolg dat de collectie van SIWE vzw zal dienen te verhuizen naar andere oorden. SIWE vzw hoopt uiteraard haar sedert 1997 in de Molens Van Orshoven gevestigd kantoor te kunnen handhaven. Over dit alles zijn sinds enige tijd gesprekken gaande op diverse niveaus. Wij houden u dienaangaande ongetwijfeld op de hoogte.



## LEUVEN : MUSEUMBewaARPLAATS LEUVEN-KESSEL-LO HET IS EEN VOOR TWAALF

SIWE stelde een dossier samen omtrent het maximale behoud van de Museumbeewaarpplaats en omgevende erfgoedelementen. Dit gebeurde in het kader van de participatie van SIWE vzw aan de Deelraad Cultuur van de Stad Leuven. We houden u op de hoogte van de voortgang van dit dossier.

## LEUVEN : INHULDIGING VERNIEUWDE OPSTELLING EN AULA IN THERMOTECHNISCH INSTITUUT

foto A. Baerts

Op 21 nov. 2008 had de plechtige inhuldiging plaats van de nieuwe aula in het Thermotechnisch Instituut (Faculteit Ingenieurswetenschappen Kath.. Universiteit Leuven), gelegen Kasteelpark Arenberg 41, bus 2200 te 3001 Heverlee.



Tijdens de academische zitting namen volgende personen het woord:

Prof. Karen MAEX (vicerector Groep Wetenschappen & Technologie), Marieke JAENEN (Onderzoekseenheid Geschiedenis K.U.Leuven, "Het Thermotechnisch Instituut : industrieel academisch erfgoed"), Prof. Eric VAN DEN BULCK (Departement Werktuigkunde, met voordracht getiteld "What's in a name"), Prof. Em. Paul VAN AERSCHOT (Dep. Architectuur, Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening, "Architecturale toelichting : de aula en de renovatiewerken in het Thermotechnisch Instituut") en tenslotte volgde een dankwoord door Prof. Ludo FROYEN (Dekaan Faculteit Ingenieurswetenschappen). Naar aanleiding van deze manifestatie werd door de K.U.Leuven en ACCO een publicatie uitgebracht over het Thermotechnisch Instituut en de unieke collecties aldaar.

<http://www.mech.kuleuven.be/tme/museum/>

(Zie ook blz. 55 Boekbespreking M. JAENEN en E. VAN DEN BULCK HET THERMOTECHNISCH INSTITUUT)

**Interessant:** Een kort filmpje toont de werkende Bollinckx stoommachine en zijn andere onderdelen op die dag, zie hiervoor op:

[http://s439.photobucket.com/albums/qq113/siwevzw/KU\\_Leuven\\_-\\_Thermotechnisch\\_Instituut/?action=view&current=Bollinckx\\_3608.flv](http://s439.photobucket.com/albums/qq113/siwevzw/KU_Leuven_-_Thermotechnisch_Instituut/?action=view&current=Bollinckx_3608.flv)

## LEUVEN : CAG & ICAG IN NIEUWE LOKALEN

Op 14 november 2008 had de feestelijk inhuldiging plaats van de nieuwe lokalen van het CAG & ICAG (Centrum voor Agrarische Geschiedenis vzw) in het Atrechtcollege, Naamsestraat 63 te Leuven. info: [www.cagnet.be](http://www.cagnet.be).

## MEISE NATIONALE PLANTENTUIN DIATOM. 23-26 aug. 2009 Taxonomy in the 21<sup>o</sup> century. Symposium in honour of H. Van Heurck



Foto uit onderstaande website

Naar aanleiding van de 100<sup>ste</sup> verjaardag van de dood van Henri Van Heurck ( Antwerpen 1838-1909 ) richt de Nationale Plantentuin een symposium in onder meer over de collectie diatomeeën (microscopische preparaten) die Van Heurck gebruikte om zijn standaardwerk "Synopsis des diatomées en Belgique" te verwezenlijken.

Er zal gelegenheid zijn om de originele preparaten, zie foto uit onderstaande website, te bestuderen. Zie ook website:

<http://www.br.fgov.be/RESEARCH/MEETINGS/VanHeurcksymposiumVHCollection.php>

## PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

### WEST-VLAAMSE BEDRIJFSARCHIEVEN IN KAART GEBRACHT

Op 10/09/2008 werd in Kortrijk de "Gids van bedrijfsarchieven in de provincie West-Vlaanderen", gepubliceerd (onder nummer 4704) door het Rijksarchief, voorgesteld. Het boek start met de toelichting van de gebruikte methodologie, gevolgd door een korte (maar interessante) historische van de industrialisatie in de provincie, gevolgd door het eigenlijk repertorium van archieven uit 238 bedrijven. De gids is te koop (20 €) in de winkel van het Rijksarchief te Brussel of kan besteld worden ([publicat@arch.be](mailto:publicat@arch.be) / <http://arch.arch.be>)

## DIKSMUIDE : BESCHERMING VAN LUCHTVAARTPATRIMONIUM

De vereniging Flying Hangar zet zich reeds vele jaren in voor het behoud van het vliegend erfgoed en de studie van de geschiedenis en praktijk van de Belgische aviatiek. In hun Nieuwsbrief van december 2008 lezen wij dat de Vliegenierskapel van Kaaskerke, gelegen in de schaduw van de IJzertoren (Diksmuide) op "ontwerp van lijst" werd geplaatst van monumenten die de Vlaamse overheid wenst te beschermen.

## OOSTENDE: STUDIEDAG "KOERS ZETTEN NAAR DE OOSTENDSE MUSEUMHAVEN"

Op 17/09 jl. werd het toekomstplan voor de kustzone van de Oostendse Oosteroever (met heel wat watergebonden erfgoed, zoals een oud scheepswerf, een slipway (uit 1931), de vuurtoren "Lange Nelle" enz) voorgesteld. Bart Slabbinck (gsm 0473/47.23.74) van het "projectsecretariaat kustzone Oosteroever-Buitengoed" wil een stap verder zetten naar de uitbouw van een echte "museumhaven" aldaar en nodigt alle geïnteresseerden uit op de studiedag van 07/02/2009 (10 uur tot 17 uur) in het UNESCO/IODE Auditorium, Wandelaarskaai 7 te 8400 Oostende. Het programma is uitermate veelbelovend. Bijdrage: 10 euro, vooraf te storten op 068-2464188-27, met een mailbericht dat je stortte, te sturen naar [bart.slabbinck@buitengoed.be](mailto:bart.slabbinck@buitengoed.be).

## BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

### BRUSSELS HALLEPOORT OPENT ZIJN DEUREN ALS CENTRUM VOOR STEDELIJKE CULTUUR

Sinds 5 juni 2008 is in de Hallepoort het "Centrum voor stedelijke cultuur" ondergebracht. Tijdens een interactieve zoektocht komt u er achter hoe Brussel tijdens de Middeleeuwen werd beschermd tegen aanvallen van buitenaf, hoe stedelingen werden ingezet in de stadsverdediging en hoe de stedelijke leefcultuur met de gilden en ambachten tot ontwikkeling kwam. Een prachtig panorama over Brussel van op het dak van de laatste Brusselse stadspoort bekrönt uw bezoek. Adres : Zuidlaan (zonder nummer), 1000 Brussel. Open van dinsdag tot zondag van 10 tot 17 uur. Zie ook [www.kmkg.be](http://www.kmkg.be).

## GRAFICUS LUCIEN DE ROECK IN KLANK EN BEELD IN ESPACE ARCHITECTURE LA CAMBRE

Nog tot 25 januari 2009 loopt in Espace Architecture La Cambre, Flageyplein 19bis (hoek Boondaal) te 1050 Elsene een schitterende overzichtstentoonstelling over het werk van de bekende graficus Lucien DE ROECK (1915-2002), ontwerper van de "overbekende Expo 58 – ster en het logo van de Brusselse Wereldtentoonstelling 1958. Hij ontwierp talloze affiches, onder meer voor de Compagnie Maritime Belge, Tiense Suiker, Belgavox, de ferry's Oostende – Dover, de Stad Antwerpen, enz. Hij was van 1932 tot 1980 één der briljantste lesgevers van de Academie en Architectuurschool "La Cambre". De tentoonstelling is open van 11 tot 18 uur, behalve op maandag. Meer informatie via [info@lucierenderoeck.be](mailto:info@lucierenderoeck.be)

## HONDERD JAAR PALACE-HOTEL TE BRUSSEL

Het luxehotel PALACE (heden CROWNE PLAZA HOTEL) aan het Rogierplein te Brussel viert zijn honderdste verjaardag. In 1908 werd met de bouw van dit heden memorabel horecabedrijf begonnen. De ontwerper was niemand minder dan architect Antoine POMPE (1873-1980), geassisteerd door Adhémar LENER. Deze gerenommeerde architect voorzag in het hotel, dat in de recordtijd van zeven maanden opgetrokken werd, met tal van opzienbare technische snuffjes: keukenfornuizen die in staat waren 2000 klanten tegelijk te bedienen, verwarmingskolommen voor borden, koelinstallaties voor vis, vlees en zuivelproducten, etensliften naar de suites, wijnkelders om 70.000 flessen wijn te bewaren op constante temperatuur en vochtigheidsgehalte.

Het hotel was ideaal gelegen rechtover het Noordstation (dat plaats ruimde in de late jaren vijftig voor de in 2000-2002 gesloopte Rogiertoren). De suites gaven uit op de serres van de Kruidtuin en het aanpalend park, te bewonderen vanaf terrassen en balkons. De kamers waren uitgerust met gesofisticeerde verlichtingstoestellen, met telefoon en een individueel ventilatiesysteem, helemaal beantwoordend aan de smaak van de meest veeleisende "grands voyageurs". Het hotel werd volledig in gebruik genomen in 1910, net op tijd voor de opening van de Brusselse Wereldtentoonstelling. Na de sombere oorlogsjaren beleefde het hotel een grote bloei in de dolle jaren 1920 door de inzet van een eigen jazzorkest. De sfeer van PALACE-HOTEL kan men beleven door "Le locataire" te lezen van Georges SIMENON, een roman die zich bijna volledig in dit luxueus hotel afspeelt. Gedurende driekwart van zijn bestaan was het hotel in handen van de Belgische familie MARQUET, die op internationaal niveau actief was in de

vastgoedsector. De etiquette werd er streng nageleefd en wie wenste te tafelen zonder kostuum en dat werd prompt de deur gewezen, wat onder meer Herbert VON KARAJAN overkwam, omdat hij gekleed ging in een pull met rolkraag !

De laatste telg van de familie had meer belangstelling voor zijn collectie van 28 Bugatti's dan voor het zorgzaam beheer van en investeren in zijn hotel. Het horecabedrijf verloor vanaf de jaren 1960 veel van zijn sterren en werd vanaf dan niet goed meer onderhouden. Sinds 2003 is het PALACE HOTEL in handen van een Zweedse groep o.l.v. Eric VAN DALSUM, die het PALACE HOTEL omvormde tot CROWNE PLAZA. Onder leiding van de meubel- en horecageschiedenis - deskundige Geneviève LACROIX werd de geschiedenis van het hotel opgespoord, inclusief de originele meubels van architect – decorateur Alban CHAMBON, die op het nippertje werden gered. Dit staat in schril contrast tot het ASTORIA HOTEL in de Brusselse Koningstraat, waar de oorspronkelijke inboedel via eBay werd verkocht. PALACE HOTEL wordt vandaag terecht beschouwd als één van de belangrijkste horecamonumenten van België. (P.V., vrij naar een bijdrage in Brussel Deze Week, nr. 1156, 13/11/2008, p. 10).

### **HET COMPUTERMUSEUM UNISYS BELGIUM: een unieke collectie, bezield door J. Laffut, een passioneel verzamelaar**

“Een geheugen voor de toekomst”: van de oudste vormen van de rekenmachine, over het begin van de moderne mecanografie tot de huidige elektronische computer. Dit en nog veel meer vindt men in dit computermuseum, krap gehuisvest maar niettemin professioneel gepresenteerd in één der kelderruimten van het bedrijf UNISYS aan de Bourgetlaan 20 te 1130 Haren, gelegen op een boogschuit van de NATO-gebouwen. Het museum werd in 1989 opengesteld voor het publiek, nota bene na een openingsrede door toenmalig Minister van Wetenschapsbeleid Louis TOBBACK. Het museum is enkel te bezoeken, na telefonische afspraak 02/728.05.27, met een groep van 10 à maximum 15 personen.

Onlangs was het museum open naar aanleiding van de Brusselse “Museum-Nocturnes”. SIWE ging een kijkje nemen en raakte in de ban van de met grote zorg gekoesterde collectie en het enthousiaste discours van conservator Jacques LAFFUT, van 1961 tot 1995 als verkoper en later als productmarketingmanager werkzaam bij UNISYS. De eerste jaren was dat nog bij BURROUGHS, een bedrijf dat in 1987 fuseerde met SPERRY-UNIVAC, en later omgedoopt werd tot UNISYS.

De kern van de collectie, die LAFFUT volledig zelf samenbracht, gaat terug naar de roots van de informatica en volgt de evolutie van machines die ontwikkeld werden door BURROUGHS en SPERRY. We lopen langs een portret van Ada BYRON, gravin van Lovelace: de eerste programmeur van computers was een vrouw ! Omstreeks 1830 kwam zij op het idee om ponskaarten te perfectioneren door bij terugkerende bewerkingen slechts één set kaarten te gebruiken. Fascinerend zijn de unieke oude rekenmachines, o.m. de Moon-Hopkins uit 1921, onder meer gebruikt door Kannunik LEMAÎTRE, één der vaders van de Big Bang theorie. De eerste drukkende BURROUGHS rekenmachine uit 1910 (men kon hiermee enkel optellen) is één der topstukken uit de collectie. Ze weegt 37 kilogram ! Veel van dergelijke tuigen werden in bedrijven gebruikt voor de boekhouding.

We vernemen dat de eerste elektronische machines zoals de ENIAC (Electronic Numerical Integrator and Computer) gebruikt werden om de baan van raketten nauwkeurig te berekenen. Die eerste computers bevatten duizenden lampen, wat een enorme hitte veroorzaakte, zodat koeling met ventilatoren en zelfs met “buitenlucht” noodzakelijk was. Maar langs de geopende ramen vlogen veel insecten binnen die dan soms vast raakten tussen de contacten van de lampen, wat storingen veroorzaakte !

Een zeer speciale machine in het Computermuseum, afkomstig van “Verzekeringen De Schelde, Antwerpen) is de “Drum Memory”, het “centraal geheugen”, horend bij een USSC (Univac Solid State Computer) uit 1953, uitgerust met lees- en schrijfkoppen, met voor het opslaan van informatie een harde schijf, die aan 17.600 toeren per minuut draaide en gekoeld werd met een heliumbad ! De informatie moest je invoeren via een ponskaart. Dergelijke toestellen kostten een fortuin en waren voorbehouden voor het bank- en verzekeringswezen.

De eerste grote elektronische computer is ontworpen door UNIVAC, één van de wortels van het bedrijf waar J. LAFFUT begon te werken in de jaren 1960. “Wat mij opvalt is vooral hoe snel alles verandert, alles wordt ook compacter en quasi immaterieel”, zegt Jacques LAFFUT. “Het equivalent van wat dertig jaar geleden een fortuin kostte (bvb. de BURROUGHS C 3200, eerste elektronische rekenmachines met 4 bewerkingen en een geheugen met “nixie”-lampen) krijg je in 2008 mee als gadget met een doos van 5 kg waspoeder”, lacht LAFFUT ! (P.V.)

LEES OM ER MEER OVER TE WETEN: Daniël VAN DER PLASSCHE, Mémoires virtuelles. La grande frappe. Fenêtre sur 40 ans d'informatique. Brussel, (Computer Press Editing) 1995. / Jean-Yvan BIRRIEN, L'Histoire de l'informatique. Paris, (Que sais-je ? nr. 2510 / Presses Universitaires de France) 1990.

## EMAILLERIE BELGE, de laatste producent van emailplaten

De laatste Belgische producent van emailborden is de "Emallerie Belge", gevestigd in Sint-Jans-Molenbeek aan de Verheydenstraat. De concurrentie met landen in Oost-Europa is bikkelhard en het valt niet uit te sluiten dat een deel van het productieproces naar het buitenland verplaatst wordt indien de huidige situatie aanhoudt. Maar het verhuizen van emailovens en andere zeer bijzondere infrastructuur is geen evidentie. Van de ooit meer dan 140 arbeiders werken er heden nog een tiental. Voor wie er meer wil over weten: directeur Benoît d'Ydewalle doet het verhaal van zijn bedrijf op uitgebreide manier in "Brussel Deze Week" van 27/11/2008, p. 15.

## BEZOEK "WIELS" IN DE BROUWERIJ WIELEMANS TE VORST

We hebben reeds herhaaldelijk in onze Nieuwsbrieven bericht over de restauratie van de grootste voormalige brouwerij in het Brusselse. Intussen draaien de culturele activiteiten van Wiels – Centrum voor Hedendaagse Kunst op kruissnelheid. Het is onmogelijk om in detail op het programma in te gaan (zie [www.wiels.org](http://www.wiels.org)) maar een bezoek aan dit industrieel gebouw is steeds een bijzondere ervaring steeds een bijzondere ervaring.

Voor rondleidingen, vraag die aan via [welcome@wiels.org](mailto:welcome@wiels.org).

Adres van "WIELS": Van Volxemlaan 354, 1190 Vorst. Tel. 02/347.30.33.



foto uit website

## DE LIJDENSWEG VAN DE VERBRANDE MOLEN TE SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE

De houten windmolen van St.-Lambrechts-Woluwe was in de jaren 1960 een schenking van de vroegere eigenaar aan de gemeente. Oorspronkelijk bevond zich de 18<sup>de</sup> eeuwse molen nabij Doornik, waar hij afbrandde (vandaar de naam "Moulin Brûlé") en heropgebouwd werd. Sinds zijn verblijf in Brussel kende het gevaarte een hele lijdensweg. De molen brandde grotendeels af in 1980. Acht jaar later werd de restauratie en heropbouw voltooid. Als de gezondheid van de molenaar het toelaat zijn er af en toe demonstraties. Marie-Eve VANMECHELEN van de gemeentelijke patrimoniumdienst droomt van meer dynamiek en allerlei educatieve programma en randactiviteiten omtrent de molen.

## "BRUXELLESFABRIQUES" / "BRUSSELFABRIEK", EEN NIEUWE VERENIGING OMTRENT "SOCIAAL EN INDUSTRIEEL PATRIMONIUM"

Een herhaalde kennismaking met deze recentelijk (najaar 2008) opgerichte vereniging, die veel meer wil doen voor de behartiging van het Brusselse industrieel erfgoed en wat ermee verband houdt, niet in het minst de sociale geschiedenis van de arbeid. Trekker van het gebeuren is Guido VANDERHULST, sinds vele jaren actief in de Koninklijke Commissie van Monumenten en Landschappen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Voor meer informatie, contacteer Guido VANDERHULST, E-mail [gvanderhulst@skynet.be](mailto:gvanderhulst@skynet.be), GSM: 0478/77.96.21 / 0477/25.09.61. Postadres: Kolomstraat 30 1080 Sint-Jans-Molenbeek.

## EEN NIEUW MUSEUM OVER VOEDING VROEGER EN NU TE BRUSSEL

Het "BRUSSELS MUSEUM VAN DE MOLEN EN DE VOEDING" te Evere nodigt u uit op een bezoek. Het museum is gevestigd in een 19<sup>de</sup> eeuwse stenen windmolen, opgericht in 1841 en in een aanpalend gebouw, namelijk de industriële graanmaalderij en specerijenmaalderij O. Tausig. Deze laatste was in werking tot 1990. De gebouwen werden na een periode van leegstand gerestaureerd door het Brussels Gewest. Het woonhuis van de vroegere molenaars en aanpalende arbeidershuizen vlakbij worden binnenkort aangepakt door de gemeente Evere. Er is in het nieuwe museum veel te zien en te lezen over de ontwikkeling van maaltechnieken, de drijfkracht van molens van wind, water, stoomkracht en elektriciteit tot atoomkracht en zonne-energie. Warm aanbevolen dus. Adres van het Brussel Museum van de Molen en de Voeding : Windmolenstraat 21 en Lindestraat 189 te 1140 Evere. Telefoon: 02/245.37.79, [www.molenevere.be](http://www.molenevere.be). Open: dinsdag 13 tot 19 uur en woensdag tot zondag van 13 tot 17 uur.

## "BRASS", DE NIEUWE BUUR VAN "KUNSTENCENTRUM WIELS" IN DE GENOVEERDE BROUWERIJ WIELEMANS-CEUPPENS TE VORST

BRASS is ondergebracht in de beschermde machine- en brouwzaal (uit 1903, opgetrokken in een Art Nouveau getinte stijl) van de voormalige brouwerij Wielemans-Ceuppens (Van Volxemlaan 364 Vorst) en werd onder handen genomen door architecte Sylvie MAZARAKY. Multimedia staat er centraal, met op het gelijkvloers een radiostudio en cyberlounge en op de verdieping



de Nederlandstalige gemeentebibliotheek, geleid door Leen GYSELINCK. Daarmee is het oudste deel van de brouwerij (uit 1879), het gebouw een eindje verder en rechts van BRASS gelegen, gebouw waarin het oude geveltympanon van de "ALSK" verwerkt is, nog steeds niet gerestaureerd. Maar deze renovatie gebeurt zeker in een volgende fase en private investeerders toonden reeds interesse om hier horeca, kantoren en zelfs een bioscoop in te realiseren.

## **CAFE- & KERMISORGELS van verzamelaar J. GHYSELS TENTOONGESTELD**

Tot 8 maart 2009 kan u in het Jubelparkmuseum (KMKMG), Jubelpark 10, 1000 Brussel de unieke orgelcollectie bewonderen (en beluisteren !) van "Jef" Ghysels en zijn echtgenote Jeannine Ghysels-Picalausa : straat- en spiegelzaalorgels, cilinder- en carrouselorgels, maar ook mechanische piano's en andere tingel-tangel muziekinstrumenten. Een deel van de topstukken uit deze belangrijke collectie werd onlangs door de Vlaamse overheid (in het kader van het Topstukkendecreet) aangekocht. De orgels van het merk Decap, Eusèbe Fasano, Pierre Eich, Etienne Calba of Gröseling schitterden vooral in de dulle jaren twintig en dertig van vorige eeuw. Vanaf de jaren 1950 kregen zij de concurrentie van de uit de V.S. ingevoerde jukeboxes en verdwenen zij snel uit de meeste cafés en danszalen. De collectie Ghysels is bezoekerbaar van dinsdag tot vrijdag van 9.30 tot 17 uur en 's weekends van 10 tot 17 uur. De orgels worden gedemonstreerd van 14 tot 16 uur. Meer info op [www.kmkg.be](http://www.kmkg.be). Zie ook [www.continentalsuperstar.be](http://www.continentalsuperstar.be).

## **EEN STUK BRUSSELSE METRO WERD OCCASIONELE TENTOONSTELLINGSZAAL**

Tijdens de 1<sup>ste</sup> "Brusselse Biennale", op diverse locaties langsheen de zogenaamde "Jonction" of Noord-Zuidverbinding, liep van 19 oktober 2008 (sluitingsdag van Expo 58 vijftig jaar geleden) tot 4 januari 2009 in een gedeelte van metrostation Anneessens een zeer merkwaardige tentoonstelling over stadsprojecten van vroeger en vandaag. Niet alleen de tentoonstelling was bijzonder maar ook het weinig bekend kader : een kleinschalig cultureel centrum dat tot op heden zelden of nooit gebruikt werd. SIWE hoopt dat dit stuk ondergronds Brussel en herbestedemd stuk metro in de toekomst meer regelmatig toegankelijk zal zijn voor het publiek (zie ook : [www.brusselsbiennial.org](http://www.brusselsbiennial.org)).

## **DE RONDLEIDINGEN VAN LA FONDERIE**

Het Brussels Museum voor Arbeid en Industrie biedt een groot assortiment van geleide (groeps)wandelingen aan betreffende het industrieel erfgoed en de industriële cultuur in Brussel. Een kleine greep uit het aanbod: "Een zeehaven in volle expansie" (cruise op het Kanaal van Willebroek), "Het Kanaal van Charleroi: de steenkoolroute" (ook per schip), "Thurn&Taxis, werelderfgoed" (te voet), "Ambachten en bouwmaterialen van de Art Nouveau" (te voet), "Brussels bier, van gueuze tot pils" (te voet), "de sociale huisvesting te Molenbeek" (bustoe), "De sluis van Zemst" (per schip en te voet). Alle informatie op [www.lafonderie.be](http://www.lafonderie.be), E-mailadres: [parcours.lafonderie@skynet.be](mailto:parcours.lafonderie@skynet.be). Telefoon: 02/410.99.50

## **250 JAAR MUSEUM VOOR NATUURWETENSCHAPPEN TE BRUSSEL**

Reeds onder het Oostenrijkse bewind werd door Karel van Lotharingen, landvoogd der Nederlanden, een natuurhistorisch rariteitenkabinet aangelegd. Het eigenlijke Museum voor Natuurwetenschappen werd in 1846 gesticht. Het bestaat uit talrijke afdelingen, onder meer de afdeling "gewervelde dieren", dat beheerd wordt door conservator Georges LENGLET, waarover de krant "Brussel deze Week" onlangs nog een uitgebreide bijdrage bracht (zie BDW nr. 1150, 2/10/2008). De studiecollectie bevindt zich grotendeels achter gesloten deuren en omvat ca. 4000 vissen, 78.000 vogels, 40.000 zoogdieren en 15.000 amfibieën. Ze worden bewaard in bokalen, gevuld met alcohol en vormen één der grootste openbare collecties van Europa.

## **"FOST" EN GESCHIEDENIS EN ACTUALITEIT VAN VOEDING**

Prof. Peter SCHOLLIERS (als historicus werkzaam aan de VUB) schreef "Food culture in Belgium", een boek dat in 2008 uitgegeven werd te Portsmouth bij Greenwood Publishers (ISBN 978.0.313.34490.9). Vreemd genoeg verscheen tot op heden weinig algemene literatuur over dit onderwerp en de auteur behandelt dus een belangrijk aspect van de Belgische cultuur in het industrieel tijdperk. Men vindt andere interessante titels van studies over de geschiedenis van de voeding en informatie over activiteiten van FOST via <http://www.vub.ac.be/FOST/> Contact: [foست@vub.ac.be](mailto:foست@vub.ac.be). Adres: FOST, VUB, Pleinlaan 2, 1050 Elsene (telefoon: 02/629.26.70).

## OUDSTE “SEA KING” HELIKOPTER IN HET LEGERMUSEUM



Foto HLN

De oudste van de vijf Sea King-helikopters, de “RS-01” van het Belgisch leger heeft in december 2008 voor het laatst gevlogen, namelijk naar het Brusselse Jubelpark. U raadt het al : na 33 jaar dienst (!), 10.585 vluchten en na meer dan 500 maal ingezet geweest te zijn bij reddingsoperaties krijgt deze helikopter een verdiende plaats in het Legermuseum.

## ART NOUVEAU EN MAATSCHAPPIJ

Tot 22 februari 2009 toont men in het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis in het Brusselse Jubelpark de aanwinsten van de laatste tien jaar.

Daar wordt ook een film vertoond die de stroming in zijn context plaatst.

Zie [www.kmkg.be](http://www.kmkg.be) en [www.artnouveau-net.eu](http://www.artnouveau-net.eu)

*“... Belgische art nouveau: het versmelten van vakmanschap, nieuwe technologieën, materialen en politieke en maatschappelijke visies...De stijl vertolkt de drang naar een nieuwe, nijvere natie en wil het bestaansrecht van de burgerij promoten”.* Uit De Morgen van 26 december 2008.

## WALLONIË

### HET «MUSEE DE LA VIE WALLONNE» TE LUIK HEROPENDE ZIJN DEUREN

Dit is wellicht het mooiste voorbeeld in België van een recent “verjongd” en totaal gereorganiseerd museum. SIWE bezocht onlangs de nieuwe opstelling van dit legendarisch volkskundig-etnografisch en sociaal-historisch museum, ondergebracht in het voormalig Franciskanenklooster van Luik in de volkswijk “En Feronstrée”.

De basis van het museum werd gelegd op het einde van de 19<sup>de</sup> eeuw, maar het was vooral in de loop van de jaren 1960 dat het museum zich profileerde als “musée de société” en daarbij inspeelde op de nieuwe museografische en culturele trend : een meer aanschouwelijke presentatie, het laten dialogeren van voorwerpen met foto’s en films waar men dezelfde exponaten in gebruik

ziet. Een kleine halve eeuw (2003-2008) later werden de collecties andermaal volledig herschikt. Het resultaat moet echt gezien worden door iedereen die de industriële cultuur genegen is of door degene die af wil van bepaalde negatieve vooroordelen over Wallonië en zogenaamde oubollige musea. De thema’s die in het museum aan bod komen zijn zeer talrijk, onder meer de industrialisatie van de landbouw, de drie industriële revoluties, de verschillende nijverheidstakken, maar ook de Waalse beweging, het volksgeloof in Wallonië, sport en spel, godsdienst in Wallonië, de migratiebewegingen en de nieuwe volkscultuur in zuidelijk België. De balans tussen de exponaten en de (audiovisuele) commentaar bereikt de perfectie. We komen echt woorden van lof te kort voor de inspanningen die de Provincie en de Stad Luik hier geleverd hebben !

PRAKTISCH: Adres van het museum: Cour des Mineurs, 4000 Liège (op 5 à 10 minuten lopen van de Place Saint-Lambert en het stadshart van de “Cité Ardente”). Tel.: 04/237.90.40. Zie ook [www.viewallonne.be](http://www.viewallonne.be).

### CENTRE DE CULTURE SCIENTIFIQUE TE CHARLEROI ONTPLOOIT DRUK JAARPROGRAMMA 2009

Over het «CCS» (ressortend onder de ULB – Université Libre de Bruxelles) hebben we reeds herhaaldelijk bericht in vroegere SIWE-Nieuwsbrieven. In dit didactisch georiënteerd wetenschapscentrum is steeds van alles te beleven : tentoonstellingen, thematische vormingsweken enzovoort, zie website [www.ulb.ac.be/ccs](http://www.ulb.ac.be/ccs). Heden loopt de tentoonstelling “ALLÔ?. LA PHYSIQUE?” (15/01/2009 tot 26/01/2009) maar er is ook een permanente opstelling. Het “CCS” is gelegen in de zuidelijke periferie van Charleroi, namelijk in de “Campus de Parentville”, rue de Villers 227, 6010 Charleroi.

Tel.: 071/6000.300. Toegang van maandag tot vrijdag 9.30-17.30 u, zondag 10.00-18.00 u. Gesloten op zaterdag.

### “COLLECTIF CITOYEN CAROLO” KOMT OP VOOR INDUSTRIEEL ERFGOED

André LIERNEUX is één der drijvende krachten achter dit collectief. Als publieksactie werd een tijd geleden de zwaar vervuilde gevel van de Fonderie Léonard-Glot te Marchienne gereinigd door het collectief. Het collectief meent dat een gezonde stad niet alleen inhoudt dat zij goed bestuurd wordt, maar ook dat het bestuur meer aandacht heeft voor haar erfgoed, waarvan het industrieel erfgoed een belangrijke deel uitmaakt. (Met dank aan Karel HAUSTRAETE).

## AUTOFABRIEK IMPERIA TE TROOZ / NESSONVAUX BESCHERMD ALS MONUMENT

Dit uniek relict in de Vesdervallei, halfweg tussen Luik en Verviers, betreft gebouwen van de voormalige fabriek Pieper, waarin zich in het begin van de 20<sup>ste</sup> eeuw de autofabriek Impéria vestigde en waar in 1929 op het dak een testbaan voor automobielen gerealiseerd werd. Het Ministerieel Besluit van 17/06/2008 maakte er een beschermd monument van. De grote testbaan van FIAT in het Lingotto (Turijn) eveneens beschermd, krijgt er een klein Belgisch broertje bij.

## 150 JAAR SPOORWEGEN IN PROVINCIE LUXEMBURG UITGEBREID GEVIERD

Tijdens het najaar van 2008 werd de 150<sup>ste</sup> verjaardag van de spoorwegen in de Provincie Luxemburg uitgebreid gevierd. Hoogtepunt waren de druk bijgewoonde “stoomdagen” op 25 en 26 oktober jl. Naar aanleiding hiervan schreef Jean-Claude DELHEZ een interessant boek, getiteld “150 ans de train en Luxembourg belge”. Het werd uitgegeven te Arlon (Aarlen) door “Weyrich Edition”.

## DE ERFGOEDROUTE VAN “METAAL EN MIJNBOW” EN DE UNESCO-LIJST VAN HET WERELDERFGOED

Een recente folder “La Route du Métal et du Charbon”, uitgegeven door het Ministerie van de Franse Gemeenschap nodigt u uit tot de ontdekking van het industrieel erfgoed in Brussel, Wallonië en Noord-Frankrijk. Tien belangrijke sites en musea passeren de revue: de “Fourneau Saint-Michel” te Saint-Hubert ([www.fourneausaintmichel.be](http://www.fourneausaintmichel.be)), de «Maison de la Métallurgie et de l’Industrie de Liège» te Luik ([www.mmil.be](http://www.mmil.be)), de steenkoolmijn Blegny-Mine ([www.blegnymine.be](http://www.blegnymine.be)), het «Musée bruxellois de l’Industrie et du Travail» te Sint-Jans-Molenbeek ([www.lafonderie.be](http://www.lafonderie.be)), «Le Bois du Cazier» te Marcinelle ([www.leboisducazier.be](http://www.leboisducazier.be)), «Musées de la Mine, du Gazomètre et de la Clouterie» te Fontaine-l’Evêque ([www.fontaine-leveque.be](http://www.fontaine-leveque.be)), het «Ecomusée du Bois-du-Luc» ([www.ecomusee-regional-du-centre.be](http://www.ecomusee-regional-du-centre.be)), het «Musée de la Mine Robert Pourbaix» ([www.museedelamine.be](http://www.museedelamine.be)) -deze laatste twee musea zijn gelegen te Bois-du-Luc / La Louvière-, het «MAC’s» te Grand-Hornu ([www.macs.be](http://www.macs.be)) en het «Centre Historique Minier» in het Noord-Franse plaatsje Lewarde, nabij Douai ([www.chm-lewarde.com](http://www.chm-lewarde.com)).

Terloops vermelden wij dat Wallonië heden een geheel van oude industriële sites voortdraagt op de “UNESCO Lijst van het Werelderfgoed”, bestaande uit

de volgende relict van de koolmijnenexploitatie : Grand-Hornu, Le Bois du Cazier, Bois-du-Luc en Blegny-Mine.

Als dit lukt zal Wallonië erin geslaagd zijn drie van haar industrieel erfgoedensembles op deze prestigieuze lijst te plaatsen, waar sedert 1998 reeds de oude scheepsliften op het Centrumkanaal en sedert 2000 de neolithische silexmijnen van Spiennes op staan. Uit Vlaanderen (en dat is zeer jammer) komen (ondanks de inspanningen van TICCIH en TICCIH-Belgium) geen industriële sites voor op de UNESCO-Lijst, afgezien van de (pre-industriële) drukkerij en woonhuis van Christoffel Plantijn te Antwerpen (aan de UNESCO-Lijst toegevoegd in 2005). Reeds jaren geleden stelde TICCIH-Belgium voor om het Centraal Station van Antwerpen, de Limburgse mijnen en het erfgoed van de textielindustrie (omgeving Nieuwe Vaart) te Gent voor te dragen. Voor wie we nieuwsgierig maakten: de overige “Belgische” erfgoedelementen op de UNESCO-Lijst zijn : de Vlaamse begijnhoven (1998), de Grote Markt te Brussel (1998), de Belgische <en Noord-Franse> belforten (1999), het historisch hart van Brugge (2000), de hoofdwerken van Victor HORTA (2000) en de kathedraal van Tournai / Doornik (2000).

## INTERNATIONAAL NIEUWS

*(algemeen & alfabetisch per land)*

Zie voor een ruim aanbod aan internationaal nieuws ook de website van TICCIH op [www.mnactec.com/ticcih/news.htm](http://www.mnactec.com/ticcih/news.htm)

Voor liefhebbers van roestend erfgoed en desolate oorden overal ter wereld : surf naar <http://www.artificialowl.net>.

## ARGENTINIË

Van 4 tot 7 november 2009 gaat te Cordoba (Argentinië) het Tweede Internationaal Colloquium over het Industrieel Erfgoed van de Agro-industrie (II° Encuentro de Patrimonio Industrial Agroalimentario). TICCIH-Argentinië en het College van Burgerlijk Ingenieurs van de Provincie Cordoba zijn de organisatoren. Voordracht-voorstellen richten aan: [comunicaciones@civiles.org.ar](mailto:comunicaciones@civiles.org.ar) / contact : [amarillalaura@hotmail.com](mailto:amarillalaura@hotmail.com).

## D E N E M A R K E N

### CONGRES “INCREDIBLE INDUSTRY”

“Incredible Industry, Preserving the Evidence of Industrial Society” is de welluidende titel van het congres in 2009, georganiseerd door de Deense tak van “The Nordic Association of Curators”.

Alle informatie op: [www.kongres09.nkf-dk](http://www.kongres09.nkf-dk). E-mail : [kongres09@nkf-dk.dk](mailto:kongres09@nkf-dk.dk).

## D U I T S L A N D

### XIVde TICCIH-CONGRES : 30 AUGUSTUS - 5 SEPTEMBER 2009 IN FREIBERG

Op [www.ticcih2009.de](http://www.ticcih2009.de) vindt men alle informatie over het volgend plenair congres van TICCIH (The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage). Het heeft plaats in de Saksische mijnstad Freiberg van 30/8 tot en met 5/09/2009 en het congres heeft als hoofdthema “UINDUSTRIEEL ERFGOED, ECOLOGIE & ECONOMIE”. Deadline voor “papers”, “posters”, “sectie-presentaties” is 30 november 2008. Email = [info@ticcih2009.de](mailto:info@ticcih2009.de) of nog : [helmuth.albrecht@iwtg.tu-freiberg.de](mailto:helmuth.albrecht@iwtg.tu-freiberg.de). Opgelet: dit laatste is het persoonlijk emailadres van de Prof. Dr. Albrecht, voorzitter van het XIVde TICCIH). FAX : 03731/39.28.32. Er worden zeer interessante post-congres toers voorzien in Saksen (3 à 4 dagen) en in het nabijgelegen Polen (4 dagen) en ook nog in Tsjechië (4dagen)! Zeer warm aanbevolen !

### HET “DEUTSCHES TECHNIKMUSEUM” TE BERLIJN VIERT ZIJN 25<sup>ste</sup> VERJAARDAG

Het “Deutsches Technikmuseum” te Berlijn illustreert zowat alle gebieden van de ontwikkeling van de techniek, in het bijzonder de ontwikkeling van de verschillende vervoerssystemen. Op 6 november 2008 opende de expositie “MATHEMA”, een groots overzicht over de invloed van de wiskunde en haar interactie met natuur en cultuur (toegankelijk tot 2 augustus 2009). Veel informatie vindt men op [www.museumjournal.de](http://www.museumjournal.de).

Praktisch : Deutsches Technikmuseum Berlin, Trebbiner Strasse 9, 10963 Berlijn. Toegang: dinsdag-vrijdag 09 tot 17.30 uur, 's weekeinds 10 tot 18 uur.

## F I N L A N D

### GROOTS COLLOQUIUM INDUSTRIEEL EN TECHNOLOGISCH ERFGOED IN 2010

In de Finse industriestad Tampere (waar één van de meest merkwaardige musea staat inzake industrieel erfgoed) vindt in 2010 een colloquium plaats, waardij TICCIH en ICOTEH de handen in elkaar slaan. Locatie ervan is het Museumcentrum Vapriikki. Zie: [www.tampere.fi/vapriikki/index/html](http://www.tampere.fi/vapriikki/index/html). Informatie: [Helmut.Albrecht@iwtg.tu-freiberg.de](mailto:Helmut.Albrecht@iwtg.tu-freiberg.de)

## F R A N K R I J K

### SAINT-MICHEL-DE-MAURIENNE NIEUW MUSEUM GEWIJD AAN DE GESCHIEDENIS VAN ALUMINIUM

zie TICCIH Bulletin 41, 2008 p.3-4 .

Espace Alu  
place de l'Eglise  
73140 Saint-Michel-de-Maurienne  
France

[www.espacealu.fr](http://www.espacealu.fr)

[www.histalu.org](http://www.histalu.org)



foto uit website

### UNIVERSEUM KOMT SAMEN OP 11 tot 13 JUNI 2009 IN TOULOUSE

Kent u het UNIVERSEUM, het “European Academic Heritage Network”? Deze dynamische vereniging, opgericht in 2000 wil, in de ruime betekenis van het woord, het academisch erfgoed van Europese universiteiten valoriseren. Het gaat over technische collecties, universiteitsmusea, universitaire archieven, botanische tuinen, astronomische observatoria, en nog veel meer. Zie ook <http://universeum.it/> Universeum komt samen in Toulouse komende september (zie vermelde website). U zal daar ongetwijfeld talrijke actoren ontmoeten, actief inzake studie, behoud en herwaardering van het academisch erfgoed in Europa.



## EEN UITZONDERLIJK DOCTORAAT OVER VALORISATIE VAN TECHNISCH & INDUSTRIEEL ARCHEOLOGISCH ERFGOED

Florent LAROCHE schreef een doctoraat «Contribution à la sauvegarde des objets techniques anciens par l'archéologie industrielle avancée» en verdedigde deze scriptie op 7 december 2007 aan de Ecole Centrale de Nantes, meer bepaald in de Sectie «Génie mécanique» van de "Ecole doctorale Mécanique, Technique et Génie Civil". Hiermee won de auteur de «1<sup>er</sup> Prix du Monde de la Recherche Universitaire» in de «Catégorie Sciences, Techniques et Médecine». Dit vernemen wij via de Nieuwsbrief 119 van CILAC (web: [www.cilac.com](http://www.cilac.com)), waarin ook verwezen wordt naar volgende websites : [www.economusees-com](http://www.economusees-com) / <http://ecomusee-creusot-montceau.fr/FIA/maouettelange/> [www.museum-lyon.org](http://www.museum-lyon.org)  
Musée de Confluences, Lyon, Département du Rhône [www.pc.gc.ca](http://www.pc.gc.ca)

## GROOT-BRITANNIË

### NAOORLOGSE INDUSTRIAL DESIGN in de kijker te LONDEN

Tot 11 januari 2009 liep in het Victoria & Albertmuseum te Londen een spraakmakende tentoonstelling "Cold War Design 1945-1970". De expositie illustreert hoe de grootmachten (USA en USSR) via design een ware propaganda voerden om bij het grote publiek populariteit na te streven. Ontwerpers en designers van allerhande gebruiksvoorwerpen en toestellen geloofden werkelijk dat zij met hun sobere en functionele vormgeving mee aan de democratische vooruitgang konden bijdragen. Indien u deze manifestatie niet bijwoonde kan u voor informatie nog terecht op [www.vam.ac.uk](http://www.vam.ac.uk).

### EEN WEBSITE OVER BRITS MARITIEM ERFGOED

Wie zich wil informeren omtrent de inspanningen voor het behoud van het maritiem erfgoed in Groot-Brittannië kan terecht op volgend webadres : [www.heritageafloat.org.uk/members](http://www.heritageafloat.org.uk/members).

## HONGARIJE

### “ICHS 2009”

Van 26 tot 31 juli 2009 gaat in Budapest een belangrijk congres door, "XXIIIth International Congress of History of Science and Technology". Thema is:

“Ideas & Instruments in social Context”. Meer informatie over het “ICHS 2009” op volgende website: <http://www.conferences.hu/ichs09/FirstCircular.htm> / E-mailadres: [ichs09@conference.hu](mailto:ichs09@conference.hu)

## MEXICO

### NIEUWS UIT PACHUCA / REAL DEL MONTE

Onze Mexicaanse collega's reageerden enthousiast op onze "Focus op Mexico" in het voorlaatste SIWE-MAGAZINE, gepubliceerd in september 2008, en stuurden ons twee nieuwe publicaties :

**1. Belem OVIEDO GAMEZ (red.), e.a., Museo de Sitio Mina de Acosta. Site Museum, Acosta Mine. Pachuca, (Archivo Historico y Museo de Minería A.C.) 2008. ISBN 978-607-95034-0-6.**

Het betreft een 2<sup>de</sup> herziene druk van een eerste uitgave uit 2001 met een tweetalige tekst (Engels / Spaans) over de historiek van het mijngebied Real del Monte vanaf de 16<sup>de</sup> eeuw. In 1555 verbeterde de uit Spanje afkomstige Bartolomé de Medina de extractie van de erts. De mijnbouw nam een hoge vlucht in de 17<sup>de</sup> en vooral in de 18<sup>de</sup> eeuw, dankzij een verbeterde drainagetechnologie. Vanaf 1824 was er de Britse onderneming onder de naam "Compania de Aventureros en las Minas de Real del Monte" actief, gevolgd door de overname van de mijnen door Mexicaanse ondernemers (1849-1906). Daarna gingen (en dit tot 1947) de zilverbijmijnen van Real del Monte over in Amerikaanse handen. De Acostamijn zelf werd ontgonnen vanaf 1727. Zeer markant is het kantoor en woning van de vroegere ondernemer – uitbater, alsook het ketelhuis en ophaalgebouw van het Cornish-type (1874), naar puur Engelse traditie en vorm opgebouwd. De mijn werd in de jaren 1980 gesloten en sindsdien op voorbeeldige wijze museaal ontsloten. Historische foto's en recente fotobeelden door Marco Antonio Hernández Badillo dragen aanzienlijk bij tot de leesbaarheid en attractiviteit van de publicatie (P.V.).

**2. Marco Antonio HERNANDEZ BADILLO, Entre la Tierra y el Aire. Between the Earth and the Air. Pachuca, (Archivo Historico y Museo de Minería A.C.) 2008. ISBN 978-968-7972-03-9.**

Deze publicatie is meer dan een gewoon fotoboek over mijnbouw. Het geeft een overzicht over diverse aspecten van het mijnbouwlandschap, de technische installaties tijdens de laatste jaren van hun actief gebruik en daarna als erfgoed, dat heden op diverse plaatsen wordt herbestemd voor

culturele, museale en toeristische doeleinden. De fotograaf is reeds meer dan 20 jaar actief in de regio als onderdirecteur & stafmedewerker van het mijnmuseum en de mijnbouwarchieven in Pachuca. Hernandez Badillo is de auteur van een eerste versie van de huidige publicatie uit 1988, die heden verrijkt werd met tal van unieke foto's uit de jaren 1990 en de periode 2000-2007. Teksten (presentatie door Belem Oviedo Gamez, inleiding door Eugenio Martin Torres) en de ca. 200 foto's (landschappen, mijnbouwinstallaties in Real del Monte en in Pachuca –de Loreto Cyanidefabriek-, mijnwerkers, feesten en tradities) zijn prachtig in balans. De uitgevers mogen fier zijn over de in onze contreien zelden bereikte kwaliteit van deze publicatie (P.V.).

## N E D E R L A N D

### ALGEMEEN : INFORMATIE ARBEIDSVERLEDEN GEZOCHT

Bij het Nationaal Archief ligt bijna 1000 jaar geschiedenis van Nederland opgeslagen. Het Nationaal Archief is op zoek naar mensen die informatie kunnen geven over foto's van bedrijven, personeel, machines en ambachten. De foto's zijn tussen 1900 en 1950 genomen door inspecteurs van de Arbeidsinspectie en zijn te bekijken op volgende foto – website: [www.flickr.com/photos/nationaalarchief](http://www.flickr.com/photos/nationaalarchief). Het Nationaal Archief maakt deel uit van Beelden voor de Toekomst, zie website: [www.beeldenvoortekomst.nl/nationaalarchief](http://www.beeldenvoortekomst.nl/nationaalarchief).

### BEEKBERGEN: DE VENLOSCHER STOOMTREINMAATSCHAPPIJ



foto uit website

Wie per stoomtrein door een stuk schilderachtig Nederland wil sporen kan terecht bij de "Venlosche Stoomtrein Maatschappij". Contactadres: Dorpstraat 140, 7361 AZ Beekbergen. Tel.: 0031/55.506.19.89. E-mail: [info@stoomtrein.org](mailto:info@stoomtrein.org) Website: [www.stoomtrein.org](http://www.stoomtrein.org)

### HENGELO: NIEUWS VAN HET TWENTS TECHNIEKMUSEUM

Tot en met maart 2009 vindt "Hightech op zondag" plaats in het HEIM of Twents Techniekmuseum, lezingen "Powered by Twente". Het gaat (vooral) over nieuwe wetenschappen en verloopt i.s.m. het Innovatieplatform Twente. Meer informatie: [www.techniekmuseumheim.nl](http://www.techniekmuseumheim.nl)  
<http://www.twentstechniekmuseum.nl/museum/agenda>  
[info@techniekmuseumheim.nl](mailto:info@techniekmuseumheim.nl) / Tel.: 0031(0)74/24.300.54

### LEIDEN : DE TELESCOOP IN ALLE STATEN

In het Museum Boerhaave te Leiden loopt nog tot 19 april 2009 een belangrijke expositie "De telescoop". Het toestel werd 400 jaar geleden uitgevonden. In 1608 ontwierp de Zeeuwse brillenmaker LIPPERHEY een verrekijker. Deze bracht Prins Maurits van Oranje in vervoering. Met een aanbevelingsbrief van de Heren van Zeeland vroeg de uitvinder voor zijn vinding een patent aan bij de Staten Generaal. Voor meer informatie : [www.museumboerhaave.nl](http://www.museumboerhaave.nl) (klik op de rubriek "pers/contact").

### LEIDEN : BIJENKOMST OMTRENT DE GESCHIEDENIS VAN DE GENEESKUNDE

Op 2 mei ek. heeft een bijeenkomst plaats van de "Rheinische Kreis für Medizingeschichte" in de Grote Geheerzaal van de Universiteitsbibliotheek van Leiden. Aanmelden via [h.f.j.horstmanshoff@nias.knaw.nl](mailto:h.f.j.horstmanshoff@nias.knaw.nl)

### NOORD-BRABANT & EINDHOVEN : FOCUS OP TECHNISCHE & INDUSTRIËLE MUSEA

Vlak boven België ligt de Nederlandse provincie Noord-Brabant en de stad Eindhoven, waar tal van interessante "IWE – musea" liggen, echte driersterrenmusea waarvan de meesten nauwelijks weet hebben. Onbekend is onbemand, vandaar deze greep van SIWE uit het rijke aanbod, een soort van "top-14" van het SIWE-team, dat in Eindhoven nog onlangs deelnam aan een zeer interessante studiedag van de Koninklijke Nederlandse en Vlaamse Chemische Vereniging, waarover u een verslag zal kunnen lezen in een volgende SIWE-MAGAZINE :

1. NEDERLANDS DRUKKERIJMUSEUM, Leeuwerik 8, Etten-Leur (8 km ten westen van Breda) [www.drukkerijmuseum.nl](http://www.drukkerijmuseum.nl)

2. LIKEUR- & FRISMUSEUM, Varkensmarkt 22 te Hilvarenbeek  
[www.likeur-frismuseum.nl](http://www.likeur-frismuseum.nl)
3. NATIONAAL AUTOMOBIELMUSEUM (Louwman Collectie), Steurweg 8, Raamsdonkveer (15 km ten noorden van Breda).  
[www.louwmancollection.nl](http://www.louwmancollection.nl)
4. ZIJDEMUSEUM DE SCHANS, Keetweg 1 te Oud Gastel (8 km ten noorden van Roosendaal) [www.zijdemuseum.nl](http://www.zijdemuseum.nl)
5. AUDAX TEXTIELMUSEUM TILBURG, Goirkestraat 96 te Tilburg,  
[www.textielmuseum.nl](http://www.textielmuseum.nl)
6. SCRYPTION – MUSEUM VOOR SCHRIFTELIJKE COMMUNICATIE (met onder meer computercollectie), Spoorlaan 434a te Tilburg.  
[www.scription.nl](http://www.scription.nl).
7. NATIONAAL LEDER EN SCHOENENMUSEUM, Elzenweg 25 te Waalwijk. [www.schoenenmuseum.nl](http://www.schoenenmuseum.nl)
8. VISSERIJ- EN CULTUURHISTORISCH MUSEUM, Kerkstraat 41 te Woudrichem.
9. MUSEUM JAN CORVER, Broekkant 1 te Budel, [www.jancorver.org](http://www.jancorver.org)  
In dit museum dat het zendamateurisme toelicht, was er van 1 oktober tot eind van het jaar 2008 een tentoonstelling met als onderwerp “Geheime Berichten” te bekijken.
10. DAF-MUSEUM, Tongelresestraat 27 te Eindhoven [www.dafmuseum.nl](http://www.dafmuseum.nl)
11. WEVERIJMUSEUM GELDROP, Molenstraat 21 te Geldrop.  
[www.weverijmuseum.nl](http://www.weverijmuseum.nl)
12. MUSEUM VOOR VLUCHTSIMULATIE, Half Elfje 10 te Someren.  
[www.vluchtsimulatie.nl](http://www.vluchtsimulatie.nl)
13. PHILIPS MUSEUM EINDHOVEN, Looyenbeemd 14, gebouw BY, Eindhoven. [www.philipsmuseum eindhoven.nl](http://www.philipsmuseum eindhoven.nl).
14. PHILIPS GLOEILAMPENFABRIEKJE 1891 (en “Centrum Kunstlicht in de Kunst”), Emmasingel 31, Eindhoven. [www.philipsfabriek1891.nl](http://www.philipsfabriek1891.nl) & [www.kunstlichtkunst.nl](http://www.kunstlichtkunst.nl)

## **NOG IN EINDHOVEN: BEZOEK HET REGIONAAL HISTORISCH CENTRUM**

Er is werkelijk heel veel te vertellen over dit grensverleggend initiatief, met thuisbasis in de Raffeyenstraat 18 te Eindhoven, vrij toegankelijk van maandag tot vrijdag van 10 tot 17 uur. Het centrum, kortweg “TOEN” genaamd, biedt de mogelijkheid om een bibliotheek maar vooral diverse beeld- en audiobanken te raadplegen. Er worden zeer veel activiteiten ingericht zoals de reeks voordrachten “Historisch Salon op zondagnamiddag”. Een voorbeeld hiervan : “Gezonde architectuur”, een voordracht op 19 april 2009 door Stefan VAN BEVER.

Alle informatie op de prachtige website [www.rhc-eindhoven.nl](http://www.rhc-eindhoven.nl)

E-mail : [toen@rhc-eindhoven.nl](mailto:toen@rhc-eindhoven.nl) Telefoon : 0031/40.26.49.940.

### **Literatuur Industrieel en Technisch Erfgoed in Eindhoven (selectie):**

- HENDRIKS Steef, Evoluon. 40 jaar boegbeeld van een ambitieuze regio. 's Hertogenbosch, (Adr. Heinen uitgevers) 2006. 2<sup>de</sup> druk in 2007. ISBN 978 9086800537.  
*Zeer verzorgde en voortreffelijk geïllustreerde publicatie over één der meest bekende “hands on” musea & vroeg voorbeeld van een interactief wetenschaps- en techniekcentrum, gebouwd in 1966 n.o.v. L.C. KALFF en Leo DE BEVER, in 1990-1991 grondig omgevormd en uitgebreid tot “Philips Competence Centre”.*
- Het Philips Gloeilampenfabriekje anno 1891. Eindhoven, (Philips Lighting B.V.) 2004.
- JANSEN Johan, Lichteffecten in de kunst. Lamplicht in schilderkunst en sculptuur. Venlo, (Uitgeverij Van Spijk B.V.) 1993. ISBN: 90-6216.324.6.  
*Zeer unieke studie omtrent een zelden onderzocht onderwerp, te vinden in de shop en het documentatiecentrum van “Centrum Kunstlicht in de Kunst”, Emmasingel 31, Eindhoven ([www.kunstlichtkunst.nl](http://www.kunstlichtkunst.nl)).*
- SLOVEN Rachel, ASSIES Bart, SOWIESO, Uit de buurt. 80 verrassende plekken in en om Eindhoven. Eindhoven, (Stichting Woonbedrijf SWS) 2008. ISBN : 978-90-9023651-3.  
*<schitterende gids voor de ontdekking van deze weinig bekende Nederlandse woon- en industriële stad, met veel aandacht voor industrieel erfgoed en voorzien van talrijke handige kaarten en uniek fotomateriaal>.*
- VAN DAM Peter, Ir. Louis C. Kalf 1897-1976. Het artistieke geweten van Philips. Eindhoven, (Z)OO producties, s.d. ISBN :10-90-74009-44-1.

- VAN ONNA Norbert, OTTEN Ad, e.a., Complex Strijp /S/T/R. Impressies van een industrieel landschap in Eindhoven. Veldhoven, (Archehov) 2002. ISBN 90-803541-2-0. <Uniek foto- en tekstboek over één der belangrijkste (en best behouden) naoorlogse industriële landschappen van Nederland, zie ook : [www.onna.nl](http://www.onna.nl)>.
- Waar gebeurd. De verhalen over De Strijp-S. Eindhoven, 2008. (zie [www.strijp-s.nl/verhalenboek](http://www.strijp-s.nl/verhalenboek)). Pas verschenen, rijk aan interviews van vroegere en huidige werknemers in dit industriegebied. Te koop in de VVV-Eindhoven (naast het NS-Station) voor 24 €.
- WILBRINK Frans, e.a., Kunst in de Philips-reclame 1891-1941. Eindhoven, (Z)OO producties, s.d. ISBN : 90-74009-33-6. [www.zooproducties.nl](http://www.zooproducties.nl).

## ROTTERDAM: EXPOSITIE OVER SCHEEPVAART IN DE GOUDEN EEUW

In het Maritiem Museum aan de Blaak te Rotterdam loopt tot en met de maand maart 2009 de tentoonstelling "Macht en glorie. Scheepvaart in de Gouden Eeuw". Alle informatie op [www.maritiemmuseum.nl](http://www.maritiemmuseum.nl).

## UTRECHT: MEDISCH-HISTORISCHE MARKTDAG

Op 8 mei 2009 organiseert Stichting Historia Medicinae te Utrecht een zogenaamde "marktdag", waarop geïnteresseerden in de geschiedenis en erfgoed van de geneeskunde zich aan elkaar kunnen voorstellen. Plaats: Boothzaal van de Universiteitsbibliotheek, Uithof, Utrecht (informatie : prof. F. HUISMAN, [F.Huisman@HISTORY.unimaas.nl](mailto:F.Huisman@HISTORY.unimaas.nl)).

## O E K R A Ï N E

Een nieuwe landelijke sectie van TICCIH is opgestart in Oekraïne. Eigenlijk is men in deze staat al een aantal jaren druk bezig met de herwaardering van het industrieel erfgoed. Getuige hiervan is de recent gehouden "Derde conferentie voor het behoud van het industrieel erfgoed, cultuur en landschap". Zenuwcentrum van de behoudsbeweging is de Universiteit van Krivoi Rog. Zie verder op de website [institut@paradise.net.ua](mailto:institut@paradise.net.ua).

## UITVINDINGEN EN UITVINDERS

### LEO BAEKELANDMUSEUM IN OPRICHTING

Met een beetje geluk krijgt de Belgische kunststofpionier Leo Baekeland zijn eigen museum... in Duitsland. De Berlijnse voorstad Erkner werd tientallen jaren beheerst door (de stank van) Bakelite GmbH en de Rütgers-fabriek die de grondstof fenol won uit steenkoolteer. Tegenwoordig organiseren liefhebbers er jaarlijks een feestelijke "Baekeland-Tag". Tevens wil men een van de voormalige fabrieksgebouwen redden om er een "Phenoplastmuseum" in te vestigen. Mens en Molecule, dec. 2008. p. 29. In de zéér degelijke en uitgebreide website vindt men biografiën van (Duitse) chemici en informatie over de regionale chemische industrie. [www.chemieforum-erkner.de](http://www.chemieforum-erkner.de)

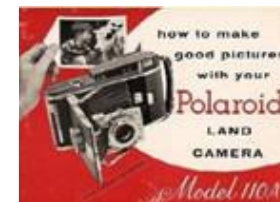
### EEN GROOTSE TENTOONSTELLING OVER DARWIN IN HET LONDENSE NATURAL HISTORY MUSEUM

"Over het ontstaan van de soorten" ('On the Origin of Species'), het meest bekende, baanbrekende boek van Darwin is 150 jaar oud. Darwin zelf werd 200 jaar geleden geboren. De geleerde wordt uitgebreid herdacht in 2009. De Londense Darwin – tentoonstelling is de grootste die ooit over deze figuur werd gerealiseerd en loopt tot 19 april 2009. De tentoonstelling is van een zelden geziene grandeur, ze is grensverleggend van vormgeving en ze biedt stevig inhoudelijk weerwerk tegen het creationisme en andere hardnekkige minderheden die de leer van Darwin in twijfel blijven trekken.

### BYE BYE POLAROID

Het Amerikaans bedrijf "Polaroid Corporation" (Concord, Massachusetts) stopt haar productie. De dagen van een klassieker in de moderne fotografie, de polaroid-foto, die in 2008 zijn 60<sup>ste</sup> verjaardag vierde, zijn geteld.

In het digitale tijdperk is kant-en-klaar niet meer snel genoeg en te duur! De zaak rendeert niet meer. Protest hiertegen, vooral van "intellectuelen" en vrienden van de fotografie (zie: [www.savepolaroid.com](http://www.savepolaroid.com)) haalde niets uit. Zie ook [www.polaroid.com](http://www.polaroid.com), [www.polapremium.com](http://www.polapremium.com), [www.flickr.com/groups/polaroid](http://www.flickr.com/groups/polaroid), [www.fujifilm.com](http://www.fujifilm.com). Een lees- en kijktip voor de liefhebbers van het genre: "The Polaroidbook, selections from the Polaroid collections of photography" (Uitgeverij Taschen) 2004. (Met dank aan Jan DESLOOVER).





## DRIEKWART EEUW GELEDEN : BOUW VAN EEN EERSTE HELIKOPTER IN BELGIË



Foto uit website: [www.aviastar.org/helicopters\\_eng/florine.php](http://www.aviastar.org/helicopters_eng/florine.php)

In 1933 vond de luchtdoop plaats van de "Florine", de eerste in België gebouwde helikopter. Het toestel werd gebouwd met de steun van het NFWO en werd ontworpen door de Russisch-Belgische ingenieur Nicolas FLORINE. Het toestel bevatte twee horizontale propellers, zie foto.

## HONDERD (EN EEN) JAAR VLIEGEN IN BELGIË

In 1908 maakte baron Pierre DE CATER in België de eerste vlucht met een door een motor aangedreven vliegtuig. De Royal Aeronautical Society herdacht dit gebeuren met een stijlvolle samenkomst in de Bordiau-hal van het Belgisch Luchtvaartmuseum in het Brusselse Jubelpark. De vereniging Flying Hangar nam hieraan deel en zet zich, net als de eerstgenoemde vereniging in voor het vliegend erfgoed en de studie van de geschiedenis en praktijk van de Belgische aviatiek.

## DOOFT EUROPA DE KLASSIEKE GLOEILAMP IN 2012 ?

Experts van de lidstaten van de Europese Unie hebben in december 2008 de plannen van de Europese Commissie goedgekeurd voor de gefaseerde afschaffing van de klassieke gloeilamp tegen 2012. Dit zou goed zijn voor het leefmilieu, beweren bepaalde deskundigen, al twijfelen vele andere deskundigen aan het nut van deze op til staande maatregelen. Daarbij zou voor de consument de keuze overblijven tussen het gebruik van halogeenlampen, spaarlampen, TL lampen of de veelbesproken LED-verlichting. Het Europees Parlement moet deze hele zaak nog ten gronde bestuderen en goedkeuren (of afkeuren). Wordt vervolgd.

## ONDER DE LEESLAMP

### BIBLIOGRAFIE INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED IN BELGIË, WINTER 2008-2009: EEN SELECTIE

Een selectie van bijdragen (boeken en tijdschriftartikels) over industrieel en wetenschappelijk erfgoed in België. Ook een beperkt aantal werken uit het buitenland, die voor Vlaanderen / Brussel / België interessant kunnen zijn, worden opgenomen. De meeste bijdragen zijn recent, maar er worden ook een aantal oudere, nog niet eerder vermelde titels opgenomen. De eventuele commentaren bij de referenties staan in cursief. We verwijzen ook nog eens naar de 15 afleveringen van onze bibliografie "Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed 1991-2006", gepubliceerd in TIC (Tijdschrift Industriële Cultuur), ondertussen uitgebreid met een 16<sup>de</sup> en 17<sup>de</sup> aflevering in TIC en digitaal ontsloten via website [www.viat.be](http://www.viat.be). Suggesties voor verdere aanvullingen op deze rubriek zijn uiteraard steeds welkom. U kan uw suggesties kwijt via E-mail. Stuur uw informatie door via [paiviaene@hotmail.com](mailto:paiviaene@hotmail.com).

Het ABC van de Demervallei. Een loop door de geschiedenis. Aarschot, (Regionaal Landschap Noord-Hageland vzw) 2008 (zie : [www.rlnh.be](http://www.rlnh.be)).

BAR André, ROBA Jean-Louis, Le 349 (Belgian) Squadron au combat 1943-1945. (Uitgeverij De Krijger / Flying Hangar) 2008.

BARLET Jacques, JORIS Freddy, Le Forum de Liège et l'oeuvre de Jean Lejeune. Namur, (Institut du Patrimoine Wallon) 2008. ISBN: 978-2-930466-57-6. *<bijzonder fraaie brochure over de hergeboorte, na een jarenlange exemplarische restauratie, van één der mooiste bioscoop- en theaterzalen van België.>*

BEYERS Leen, Iedereen zwart. Het samenleven van nieuwkomers en gevestigden in de mijn Cité Zwartberg 1930-1990. Amsterdam, (Aksent) 2007.

BRUGGEMAN Jean, Les moulins de la manée de Lille. Villeneuve d'Ascq, (ARAM Nord- Pas de Calais / Musée des Moulins) 2008. *<Tweede, lijvige (512 bladzijden !) studie van een driedelige wetenschappelijke studie en inventaris omtrent de molens in de regio Lille/Rijsel, namelijk de molens die onderworpen waren aan het "Hôpital Comtesse" van Rijsel.>*

Centrale Werkplaatsen. Een nieuw hart voor Kessel-Lo. In : Mozaiek – Stadsvernieuwing Leuven, jg. 5, nr. 3 (nov. 2008), p. 2-13.

CALDERON Adelijn, Vilvoorde 2000. Bedrijven en werkgelegenheid gedurende de 20<sup>ste</sup> eeuw in Vilvoorde 1894-1994 (2 delen). Vilvoorde, (Stad Vilvoorde en de Auteur) 1995.

CEUNEN Nathalie, De Unie des Kempense Elektrische Centrales. Een voorbeeld van industriële zelfvoorziening in België 1945-1970. Verhandeling KULeuven, 2007.

Continental Superstar. Mechanisch muziekvertier voor danszaal, kermis en café. Brussel, (Jubelparkmuseum) 2008.  
Zie ook [www.continentalsuperstar.be](http://www.continentalsuperstar.be).

CORNEEL Philippe, WAEYENBERGH Raymond, De Vilvoordse dranklijsterijen vroeger & nu. Vilvoorde, (Heemk. Kring Hertog Hendrik) 2004.

CORS Martin, Le Corbusier's Wohneinheit 'Typ Berlin'. Berlijn, (Jovis) 2008. <Gecommentarieerde Facsimile uitgave naar de originele publicatie o.l.v. Frithjof MÜLLER-REPPEN uit 1958>.

COSTERMANS Barbara, MONARD Elisabeth, BALTHAZAR Herman, BAETS R., e.a., Kennismakers. <80 jaar Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen. Gent, 2008. ISBN 978 90 8058 305 4>. zie ook *boekbesprekingen*

DARDENNE Yvette, BERTIN François, Au bonheur des boîtes. Rennes, (Editions Ouest France) 2004.

DAUWE Marc, Niet bederven of...sterven. Bardelaeremuseum. Een museumparcours over oude conserveringsmethodes voor voeding en drank.. Lembeke, (Erfgoedcel Meetjesland) 2007.

DEHAECK Sigrid, DERWAEEL Joachim, Gids van bedrijfsarchieven in de provincie West-Vlaanderen. (Gidsen 68, publicatie 4704). Brussel, (Rijksarchief) 2008.

DE MEYER Brigitte, Selectieve Bibliografie Industriële Archeologie en Industrieel Erfgoed in België. Deel 16. In: TIC, jg. 24 (2007), nr. 4 (deel 100).

DE MEYER Brigitte, Selectieve Bibliografie Industriële Archeologie en Industrieel Erfgoed in België. – Deel 17. In: TIC, jg. 25 (2008), nr.4 (deel 104).

DE NAVE Francine, Museum Plantin-Moretus. Boekdrukken en uitgaven voor 1800. Antwerpen, (Stad Antwerpen) 2002.  
([http://museum.antwerpen.be/plantin\\_moretus](http://museum.antwerpen.be/plantin_moretus)).

DE NAVE Francine, TIJS Rutger, Het Complex woning-atelier-museum Plantin-Moretus : UNESCO-Werelderfgoed. Beknopte bouwgeschiedenis van de enige volledig ingerichte drukkerij-ateliers met woning uit de zestiende eeuw op wereldvlak bewaard aan de Antwerpse Vrijdagmarkt. Antwerpen, (Museum Plantin-Moretus / Prentenkabinet) 2005.

DENEWET Lieven, Zwingelen met water- en windmolens in Vlaanderen. In: Molenecho's, jg. 36 (2008) nr. 3, p. 130-153. Zie: [www.molenechos.org](http://www.molenechos.org). <Voorbeeldige studie van de zwingelmolens in Vlaanderen : evolutie, inventaris typologisch onderzoek, strijd voor behoud, literatuur>.

DEN HOLLANDER Marijke, Spelers allerhande verenigd. Het ontstaan van een massale volkssportcultuur in het vooroorlogse Antwerpen. In: Sportimonium, 2008, nr. 3-4, p. 106-113 (zie ook : [www.sportimonium](http://www.sportimonium))

DENYS Liselotte, AHMED Iqra, De (stam)boom in! De invloed van de industriële revolutie op de eigen familiegeschiedenis. In : TIC, jg. 25, deel 104, 4de trimester 2008, p. 40-47.

DEWEERDT A., Het Roeselaars industriegebied nabij de Sint-Amandsbeek. Het Klein Bassin en de Ronde Kom. Rollariensia, (1989-90), nr. 18, p. 75-205.

DE WAELE Maria, In handen van ambitieuze ondernemers. De abdij als fabriek 1789-1822/1850. In: Johan Decavele (red.), De Oude Abdij van Drongen. Elf eeuwen geschiedenis. Leuven, (KADOC) 2006, p. 289-301.

DEWIER Alain, Mémoires en images. La Louvière. La Louvière, (Ecomusée du Bois-du-Luc / Tempus) 2006 (1ste druk), 2007 (2de druk). (zie : [www.bois-du-luc.com](http://www.bois-du-luc.com) / [www.tempus-belgium.com](http://www.tempus-belgium.com)).

European Maritime Heritage Newsletter. (nr. 24 verscheen in September 2008. Contact : [thedo@wxs.nl](mailto:thedo@wxs.nl)).

GEUENS Kevin, VANHOUTTE Petra, VAN NIJVERSEEL Dirk, Bewaren wat anders verdwijnt. Erfgoedhouders in de provincie Antwerpen <Streekgericht 1>. Antwerpen, (Provincie Antwerpen) 2006. ISBN 90 662 5086 0.

GEUENS Kevin, VANHOUTTE Petra, VAN NIJVERSEEL Dirk, Verborgene schatten. Repertorium van lokale erfgoedhouders in de Provincie Antwerpen. <Streekgericht 1>. Provincie Antwerpen 2006. ISBN 90 662 5087 9.

GOEMINNE Luc, Verklarende woordenlijst van het molenmakersgerei. In: Molenecho's, jg. 36 (2008) nr. 3, p. 154-165. Zie: [www.molenechos.org](http://www.molenechos.org).

HAOUDI Karima, SIRJACOBS Isabelle, VANSTEENE Daisy, Baume & Marpent. De la Haine au Nil... Itinéraire d'un géant. La Louvière, (Ecomusée du Bois-du-Luc) 2008. [www.ecomusee-regional-du-centre.be](http://www.ecomusee-regional-du-centre.be).

HAUDIQUET Annette (red.), Sur les quais. Ports, docks et dockers de Boudin à Marquet. Le Havre, Parijs Ville du Havre Somogy 2008. ISBN 978-2-7572-0213-5.

HENDRIKS Steef, Evoluon. 40 jaar boegbeeld van een ambitieuze regio. 's Hertogenbosch, (Adr. Heinen uitgevers) 2006. 2<sup>de</sup> druk in 2007. ISBN 978 9086800537.

HENRARD Georges, Verviers. Ville et région parcourues en tram. Les lignes de Heusy. Liège, (Musée des Transports) 2008. (Informatie: 04/361.94.19).

HERDERICH Murielle, De glace et de verre. Deux siècles de verre plat franco-belge 1820-2020. Fourmies, (Ecomusée de l'Avenois) 2008.

HERVET Jean-Pierre, MERIENNE Patrick, Les canaux de Paris. Itinéraires et découvertes. Rennes, (Editions Ouest-France) 2002. ISBN : 2 7373 2728.8.

HONNORE Laurent (red.), e.a., De Mons à Condé. Un canal des hommes 1807-1968. Saint-Ghislain, (Cercle d'Histoire et d'Archéologie de Saint-Ghislain et de sa région), 2007 <Publications extraordinaires, Catalogue d'Exposition>.

In de steigers. Erfgoednieuws uit West-Vlaanderen. Brugge, (Provincie West-Vlaanderen, Dienst Cultuur, Afd. Cultureel erfgoed) 2007, jg. 14, nr. 1 <met lijst van beschermde monumenten>.

JADOT Pierre, Prayon, du zinc à la chimie. Liège, (Céfal) 2007.

JAEGER Falk; BÖHMER Ursula, Anderhalten Architekten. Kunstmuseum Dieselkraftwerk Cottbus. Berlin, (Jovis) 2008 (zie : [www.jovis.de](http://www.jovis.de)) ISBN 978-3-939633-82-2 <fraaie publicatie over de herbestemming van een energiecentrale tot kunstmuseum>.

JAENEN Marieke, VAN DEN BULCK Eric, Het Thermotechnisch Instituut. Een voorbeeld van industrieel academisch erfgoed. Leuven, (ACCO) 2008, zie ook boekbespreking.

JANSEN G.C.M. Stromend water in Pompeji. In: Natuur & Techniek, jg. 62, 1994, p. 590-601. <Deze bijdrage kan als een verlengstuk gelezen worden van de onlangs in SIWE-Magazine verschenen tekst over het erfgoed van de rioleringen>.

JANUARIUS Joeri, Foto's met autoriteit. Alledaagsheid in het leven van de Limburgse mijnwerkers in de jaren 50. In: Brood & Rozen, 2007, nr.1, p. 5-25.

JOURNEE Marc, Go West! Een verhaal van Vlaamse emigranten naar Canada. Gent, (Snoeck) 2006. ISBN: 90-5349-611-4.

LANSLEY Alastair, DURANT Stuart, DYKE Alan, GAMBRILL Bernard, SHELTON Roderick, The transformation of St. Pancras Station. Londen, (Laurence King) 2008. ISBN 13: 987 1 85669 552 7. <Magistrale studie en voortreffelijk geïllustreerd boek over één der meest ambitieuze stationsrestauraties van de laatste honderd jaar>.

LAURO Amandine (red.), Bruxelles et le Congo. Les Cahier de La Fonderie, nr. 38, juni 2008. <Zeer goed gedocumenteerd en onderbouwd themanummer over de complexe relaties tussen Brussel & Congo in het bijzonder vanuit economische en sociaal oogpunt, vroeger en vandaag>.

LEJON Hugo, De papier- en ketelfabriek De Naeyer in Willebroek. In: Land in zicht, jg. 77, juli-sept. 2008, p. 8-11.

LINTERS Adriaan, Erfgoed en/in context: ecomusea. In : Erfgoed van Industrie en Techniek, jg 7 (1998), nr. 3, p. 87-89.

MARTENS Erik (red.), VERHOEVEN Patrick, e.a., Docks & Dockers. 1900-1970. De Belgische zeehavens. Brussel, (Koninklijk Filmarchief) 2008. (zie bespreking hieronder).

Monumentenwacht Varend Erfgoed. Baasrode, Scheepswerven Baasrode. Antwerpen, (Monumentenwacht Vlaanderen vzw) 2008.

MORDANT Robert, La céramique en Belgique de la Préhistoire au milieu du XIXe siècle. Liège, (Céfal) 2008.

MUYLLAERT Sophie, Een nieuwe start voor het Hopmuseum in Poperinge. In: In de steigers, jg. 14, 2007, nr. 1, p. 32-33.

NEIRINCKX Pieter, Ironbridge Gorge. Bakermat van de Industriële Revolutie. In : TIC, jg. 25, deel 104, 4de trimester 2008, p. 2-29. (<http://www.ironbridge.org.uk/>)

Overijse. Mix van instrumenten herwaardeert industrieel erfgoed. In : VAN ALSENOY Jan (red.) e.a., Erfgoed op kaart. Erfgoed en gemeentelijk ruimtelijk beleid. (M&L – Cahier nr. 13). Brussel, (Ministerie van Vlaamse Gemeenschap, Depart. RWO, Agentschap R.O. Vlaanderen) 2006, p. 77-80.

PASQUASY François, Les hauts Fourneaux d'Ougrée. Histoire d'une usine à fonte. (Collection «Ly Myreur des Histors»). Liège, (Céfal) 2008. ISBN 978-2-87130-265-0 / <http://www.cefal.com>. zie ook *boekbesprekingen*

PEERSMAN Willy, De Pijl naar Ukkel. Een expo 58 – dagboek. <verkrijgbaar in het Candelaershuys, Brugmannlaan 433, 1180 Ukkel (telefoon : 02/343.46.58). E-mail: [candelaershys@vgc.be](mailto:candelaershys@vgc.be). Bestelbaar via overschrijving van 15 Euro op rek. 436/9180031-10 met vermelding “De Pijl” + uw naam>.

PIERLET Ch., De Belgische groentenconservenindustrie en de N.V. Marie Thumas. Leuven, 1978.

Het Philips Gloeilampenfabriekje anno 1891. Eindhoven, (Philips Lighting B.V.) 2004.

POUILLARD Véronique, La publicité en Belgique 1850-1975. Des courtiers aux agences internationales. Brussel, (Académie Royale de Belgique. Classe des Lettres. Mémoires. Collection in 8°, 3<sup>e</sup> série) 2005.

ROJAS-SOLA José Ignacio, Infographical techniques for industrial engineering as an integral tool for industrial archaeology. In : TICCIH-Bulletin nr. 42, herfst 2008, p. 3-4.

RINGOOT Frans, Wind- en watermolenpatrimonium in België. Opwijk, 2008. <Inventaris met o.m. gegevens uit de database “Belgisch molenbestand” op [www.molenechos.org](http://www.molenechos.org) van de vzw. Molenzorg Vlaanderen. Kostprijs : 6 Euro plus verzendkosten. Te bekomen via Ons Molenheem, Broekstraat 52, 1745 Opwijk, tel. : 052/35.97.35, ook via E-mail [onsmolenheem@skynet.be](mailto:onsmolenheem@skynet.be)>.

ROOSENBOOM Hans, Meisjes van de fabriek. Voor de lens van de inspecteur. Zwolle, (Waanders) 2008. ISBN 978 90 400 8538 3. zie : [www.waanders.nl](http://www.waanders.nl)

SCHOLLIERS Peter, Food culture in Belgium. Portsmouth, (Greenwood Publishers) 2008.

SLOVEN Rachel, ASSIES Bart, SOWIESO, Uit de buurt. 80 verrassende plekken in en om Eindhoven. Eindhoven, (Stichting Woonbedrijf SWS) 2008. ISBN : 978-90-9023651-3.

SMIL Vaclav, Creating the twentieth Century: technical innovations of 1867-1914 and their lasting impact. New York / Oxford, (Oxford University Press) 2005. ISBN: 0-19-516874-7.

SURDIACOURT Dirk, De sigarenfabriek Finistère van de familie Bruylandt - De Schuyteneer in Jadotstad in het voormalige Belgisch-Kongo. In: Gerardimontium, mei-juni 2007, 231, p. 18-25.

SYMONS Thérèse, Jules Wauquez & Cie. Een groothandel van stoffen in Brussel. De gonzende bijenkorf is een oord van studie geworden. Brussel, (Archivum Bruxellae / Archief van de Stad Brussel) 2001.

TOMSIN Philippe, Léonard Defrance, Les broyeurs de couleurs, leur métier et leurs maladies. Liège, (Céfal) 2005.

UNESCO beschermt het immaterieel erfgoed. In: DeGazet (Volkkunde Vlaanderen vzw), dec. 2008, p. 8. Zie ook : [www.faronet.be](http://www.faronet.be).

VAN ALSENOY Jan (red.) e.a., Erfgoed op kaart. Erfgoed en gemeentelijk ruimtelijk beleid. (M&L – Cahier nr. 13). Brussel, (Ministerie van Vlaamse Gemeenschap, Department RWO, Agentschap R.O. Vlaanderen) 2006.

VAN DAM Peter, Ir. Louis C. Kalff 1897-1976. Het artistieke geweten van Philips. Eindhoven, (Z)OO producties, s.d. ISBN :10-90-74009-44-1.

VANDENBUSSCHE Joke, Leven en werk in en rond de wolfabriek van Lot. In: En het dorp zal duren. Trim. Tijdschrift van het Heemkundig Genootschap “Van Witthem”, Beersel, jg. 7, nr. 25, p. 6-71.

VAN DEN NIEUWENHOF Patrick i.s.m. Arba Minch project management BV, Rapport. Deelcollecties erfgoed Rupelstreek. Antwerpen, (Provincie Antwerpen) 2008.

VAN NIEUWENHUYSE Liesbet, Potentiële historische bodemverontreiniging als gevolg van industriële activiteiten in de 19<sup>de</sup> en 20<sup>ste</sup> eeuwse stad. Een bronnenkritische studie over de casus Gent 1795-1926. Verhandeling. U-Gent, Fac. Letteren en Wijsbegeerte, 2008.

VAN ONNA Norbert, OTTEN Ad, e.a., Complex Strijp /S/T/R. Impressies van een industrieel landschap in Eindhoven. Veldhoven, (Archehov) 2002. ISBN 90-803541-2-0.

VAN RAEMDONCK R., VAN DYCK Victor, Niel opnieuw bekeken. Niel, (Het Streekboek) 1995.

VAN POUCKE Willy, Langs bergen van werk. Voetreis ver weg in België over het terrilpad van Bernissart tot Blegny. Roeselare, (Globe/Roularta Books) 2008. ISBN 978 90 8679 133 0



VERWINNEN Katrien, Een brouwerij zonder water is als een café zonder bier. Brouwerij Lories te Hoegaarden en het cascadesysteem van interbellumbrouwerijen. In: SIWE-Magazine, nr. 35-36 (2008), p. 60-61.

VIAENE Patrick, Geschiedenis en erfgoed van de watervoorziening in Vlaanderen en Brussel, een sterk onderschat studiegebied. In: SIWE-Magazine, nr. 35-36 (2008), p. 2-5.

VIAENE Patrick, Licht op een duistere wereld: aspecten van het riolenerfgoed, een miskend segment van het industrieel patrimonium. In: SIWE-Magazine, nr. 35-36 (2008), p. 6-30.

VIAENE Patrick. Water overbruggen. Aspecten van de (bouw)geschiedenis van vaste bruggen. In: SIWE-Magazine, nr. 35-36 (2008), p. 32-51.

Vlaamse overheidspremies voor molens en maalderijen 2000-2007. In: Molenecho's, jg. 36 (2008) nr. 3, p. 120-128. Zie: [www.molenechos.org](http://www.molenechos.org)

WATSON Marc, Securing the future of Europe's Engineering Heritage. Europa Nostra Forum. Newcastle Gateshead (UK) 2008. In: TICCIH-Bulletin nr. 42, herfst 2008, p. 6.

WAUTIER Kristel, JONCKHEERE Alexander, SEGERS Danny, Joseph Plateau (1801-1883). In: Jaarboek 45 (2008) van de Heemkundige Kring de Oost-Oudburg (Gent), 301-370 (*zie bespreking hieronder*).

WILBRINK Frans, e.a., Kunst in de Philips-reclame 1891-1941. Eindhoven, (Z)OO producties, s.d. ISBN : 90-74009-33-6. [www.zooproducties.nl](http://www.zooproducties.nl)

### **STUDIUM, Tijdschrift voor wetenschapsgeschiedenis**

We vernamen dat een nieuw, tweetalig : (Nederlands en Frans) tijdschrift opgestart werd omtrent wetenschapsgeschiedenis.

Uitgever is Erasmus te Rotterdam.

Meer info: [info@erasmuspublishing.nl](mailto:info@erasmuspublishing.nl) & website [www.gewina.nl](http://www.gewina.nl)

## **BOEKBESPREKINGEN**

**COSTERMANS B., MONARD E., BALTHAZAR H., AETS R., e.a.**  
**Kennismakers - 80 jaar Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen.**  
**Gent, (Tijdsbeeld & Pièce Montée) 2008. ISBN 978 90 8058 305 4.**

Koning Albert I hield in 1927 een toespraak waarin hij opriep om in België meer te investeren in de "zuivere wetenschap als onmisbare voorwaarde voor de toegepaste wetenschap". In navolging daarvan werd in 1928 het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (NFWO) opgericht. Sinds de jaren 1990 werd het NFWO opgesplitst in het Vlaamse FWO en het Franstalige FNRS. Van bij de start heeft het (N)FWO duizenden onderzoekers en projecten gesteund om fundamenteel wetenschappelijk onderzoek op basis van excellentie te bevorderen. Bij de 80<sup>ste</sup> verjaardag wou het FWO een balans opmaken, waarbij in het voorliggend boek 14 Vlaamse professoren het woord namen. Hun bijdrage werd opgetekend door journalist Jan VAN PELT. De auteurs spreken over de lange weg die werd afgelegd en de grote uitdagingen die hun wetenschapsdisciplines te wachten staat. Herman BALTHAZAR maakte een voortreffelijk historisch overzicht en Kaat WILS schetste hoe wetenschappers sinds de 19<sup>de</sup> eeuw worden geportretteerd. Nog even vermelden dat SIWE (vermeld in het dankwoord) medewerking verleende aan "80 jaar FWO" en aan de tentoonstelling die, naar aanleiding van 80 jaar FWO, gepresenteerd werd in een van de Heizelpaleizen.

**DARDENNE Yvette, BERTIN François, Au bonheur des boîtes.**  
**Rennes, (Editions Ouest France) 2004.**

Als verpakkingsmateriaal maken lithografisch bedrukte blikken dozen opgang in de loop van de 19<sup>de</sup> eeuw. Deze dozen dienden als verpakking van reinigingsproducten, insectenverdelgers, tabak en rookartikelen, koffie, thee, mosterd- en snuifpoeder, margarine, cacao, koekjes, snoep, marmelade, boenwas, scheermesjes en talloze andere producten. In de 19<sup>de</sup> eeuw werd veel speelgoed uit blik vervaardigd, maar ook miniatuurauto's, paaseieren, opbergdozen voor brieven, inktreceptanten, brooddozen en zelfs reiskoffers en uurwerken. De vorm en de stijl van deze producten weerspiegelt de tijdsgeest en biedt een panorama over industriële merknamen.

Meer dan tweeduizend dozen worden afgebeeld en besproken in het prachtige boek "Au bonheur des boîtes", een lust voor het oog ! Deze unieke collectie van 46.627 bedrukte blikken dozen (aantal collectiestukken in 2004) van topverzamelaarster Yvette DARDENNE kan bezocht worden op volgend adres : Moulin de Grand Hallet, rue du Condroz 3-8 te 4280 Grand Hallet. Tel.: 019/63.43.92 of 0478/83.27.39. E-mail : [Yvette.dardenne@skynet.be](mailto:Yvette.dardenne@skynet.be).

**HAOUDI Karima, SIRJACOBS Isabelle, VANSTEENE Daisy, e.a., Baume & Marpent. De la Haine au Nil... Itinéraire d'un géant. La Louvière, (Ecomusée du Bois-du-Luc) 2008.**

Uitzonderlijk boek over dit in 1853 gestichte, legendarisch Belgisch bedrijf, uitgegeven door het Ecomuseum van Bois-le-Luc ([www.ecomusee-regional-du-centre.be](http://www.ecomusee-regional-du-centre.be)) en tot stand gekomen ten gevolge van de in 2005 aldaar gepresenteerde tentoonstelling "Baume & Marpent. De la Haine au Nil. (...)». Het boek is eigenlijk op te vatten als een flink uitgebreide editie van de eerste versie uit 2005. Het huidige boek bevat knappe opstellen, vooral gebaseerd op minutieus archiefonderzoek. Gelukkig werden deze bedrijfsarchieven grotendeels (op het nippertje) gered en "gerepertorieerd" door het museum. Boeiende bijdragen zijn onder meer: "Itinéraire d'un géant" of de levensloop van het bedrijf (1853-1956) door Guénel VANDE VIJVER (p. 21-37), Alain DEWIER over de sanering van bedrijfsruïnes in Wallonië (p.49-67, een belangrijke, maar algemene bijdrage), Karima HAOUDI over geprefabriceerde architectuursystemen van Baume & Marpent (p. 75-104), Michel THIRY over "Baume & Marpent en de verovering van het spoor" (p. 126-164). Zeer interessant is ook (op het eind van het boek) een "bedrijfscatalogus" met realisaties van Baume & Marpent, waaronder de metalen stationskap van Antwerpen-Centraal, idem voor de "Gare du Nord" te Parijs, het Heizelpaleis 10 te Brussel, het viaduct van Moresnet, de brug van Embabeh over de Nijl (Egypte), de traminstallaties te Cairo, bruggen over de Gele Rivier (China) enz.. Deze goed geïllustreerde publicatie is te koop in het ecomuseum.

**MARTENS Erik (red.), VERHOEVEN Patrick, e.a., Docks & Dockers. 1900-1970. De Belgische zeehavens. Brussel, (Koninklijk Filmarchief) 2008.**

In de reeks "DVD's van het Filmarchief" werd onlangs een bijzonder interessante uitgave gerealiseerd over de Belgische zeehavens. Het betreft een DVD met 13 unieke kortfilms en begeleidend (tweetalig NL/FR) commentaarboekje (120 blz.), dat voortreffelijk geïllustreerd is. Deze magistrale DVD (met 101 minuten film) opent met de oudst bewaarde filmbeelden van Antwerpen (uit 1898 !), vervolgt met unieke filmbeelden over de Antwerpse dokwerkers en het haventransport aldaar. Allerhande havenwerktuigen, stoomgraanzuiger, portaalkranen, natiewagens, e.a. passeren de revue, maar de dokwerkers spelen hier de hoofdrol. Daarna komen alle andere Belgische zeehavens in beeld: Gent, Zeebrugge, maar ook Brussel en Luik (met unieke filmbeelden over het graven van het Albertkanaal). Zonder meer meesterlijk zijn de films "Poorten der Natie" (1954) van Henri STORCK en "Duel met de tanker" (1964) door regisseur Armand VAN COPPENHOLLE". Deze laatste film, een docudrama, illustreert

op nauwgezette manier de activiteiten van het loodswezen en hoe een moeilijk bestuurbare petroleumtanker over de bochtige Schelde van Vlissingen naar Antwerpen wordt geleid. De DVD met begeleidend boekje is te koop in de betere boekhandel. Zeer warm aanbevolen !

**PASQUASY François, Les Hauts Fourneaux d'Ougrée. Histoire d'une usine à fonte. (Collection «Ly Myreur des Histoires»). Liège, (Céfal) 2008. ISBN 978-2-87130-265-0.**

In 1826 neemt John COCKERILL één der eerste cokeshoogovens van Europa in gebruik. Enkele jaren later is hij medeoprichter van de Société des Charbonnages et Hauts Fourneaux d'Ougrée, die vanaf 1837 dagelijks enkele tientallen tonnen ijzer produceren. In 2009 produceert de hoogoven van Ougrée, één van de ongeveer 60 ovens van ArcelorMittal, 5.000 ton ijzer per dag. Dit materiaal wordt aan de andere kant van Luik, in het bedrijf Chertal te Herstal omgevormd tot hoogwaardig staal. Zonder de tussenkomst van Lakshmi Mittal zou de hoogoven in 2009 definitief buiten gebruik geweest zijn, maar voor één keer nam de neerwaartse trend een andere wending en werd de hoogoven na een korte periode van inactiviteit heropgestart, mede door toedoen van de technische begeleiding van François PASQUASY, auteur van dit boek over een staalgietery dat vanaf 1967 bedrijvig was in de fabrieken van Ougrée en Herstal. De 173 jaar lange geschiedenis van het legendarisch bedrijf van Ougrée wordt door de auteur in heldere taal en op aanschouwelijke wijze beschreven en in beeld gebracht. Een absolute aanrader ! Zie ook <http://www.cefal.com>.

**VAN DAM Peter, Ir. Louis C. Kalff 1897-1976. Het artistieke geweten van Philips. Eindhoven, (Z)OO producties, s.d. ISBN :10-90-74009-44-1. (zie [www.zooproducties.nl](http://www.zooproducties.nl))**

Net als het eerder vermeld boek door auteur Frans WILBRINK (uitgegeven door uitgeverij ZOO producties) betreft deze publicatie een uniek lees- en kijkboek omtrent een stuk hoogstaande industriële cultuur van Philips. Louis C. KALFF (1897-1976) was de huiskunstenaar van het Nederlandse bedrijf en was er vanaf 1925 vele tientallen jaren actief. Hij ontwierp letterlijk van alles : affiches, logo's, reclameplaten en advertenties. Hij verzorgde de vormgeving van bedrijfspublicaties en tijdschriften, bouwde voor Philips standen op jaarbeurzen en ontwierp zelfs standen en paviljoenen voor het bedrijf op diverse wereldtentoonstellingen (zie verder). Van zijn hand waren ook ontwerpen van ontelbare huishoudelijke toestellen (pendules, scheerapparaten, spots en lampen, luidsprekers, stofzuigers, strijkijzers, grammofoonplaatspelers, radio's, ventilatoren, enz) die door Philips

vervaardigd werden. Hij was ook een vooraanstaand "lichtarchitect" op belangrijke manifestaties, ook in België, o.a.: de Wereldtentoonstelling 1929 (Barcelona), 1930 (Antwerpen), 1935 (Brussel), 1937 (Parijs), Festival of Britain 1951 (Londen), 1958 (Brussel, Philips-paviljoen, als lichtontwerper i.s.m. architect LE CORBUSIER en klankingenieur - componist Iannis Xenakis). Hij leverde ook een aanzienlijke bijdrage bij de opbouw en interieurafwerking van het overbekende (intussen als museum gesloten) EVOLUON te Eindhoven. Als architect bouwde L.C. KALFF diverse technische gebouwen, waaronder het Philips Observatorium (1938) te Eindhoven. Hij was tevens een belangrijk interieurvormgever, waarvan de Philips bedrijfskantine (1955) aan de Beukenlaan te Eindhoven getuigt. De loopbaan van de artistieke duizendpoot L.C. KALFF werd vlot geschreven, is voortreffelijk geïllustreerd en is verkrijgbaar in de shop van het "Gloeilampenfabriekje 1891" in Eindhoven (zie "Internationaal Nieuws" onder "Noord-Brabant", museum nr. 14). (P.V.)

**VAN DEN NIEUWENHOF Patrick i.s.m. Arba Minch project management BV, Rapport. Deelcollecties erfgoed Rupelstreek. Antwerpen, (Provincie Antwerpen) 2008.**

De provincie Antwerpen, de gemeenten en erfgoed-actoren uit de Rupelstreek werken in het project Colibri (april 2007- maart 2009) verder aan een traject dat ze enkele jaren geleden gestart zijn. Met dit traject willen ze komen tot een verdere ontsluiting van en een meer structurele samenwerking rond het erfgoed in de Rupelstreek. Het tussentijds rapport 'Deelcollecties erfgoed Rupelstreek' geeft een overzicht van het onroerend en immaterieel erfgoed dat aanwezig is in de streek. Erfgoed met potentieel, zoals mag blijken uit de blik op de toekomst die dit rapport afsluit. (Naar de tekst op de rugzijde van voornoemde publicatie).

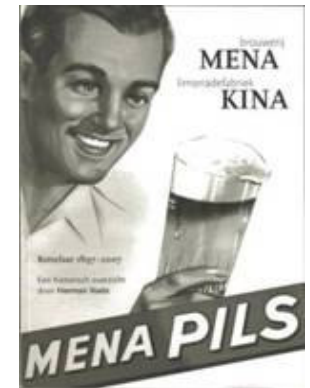
**VAN POUCKE Willy, Langs bergen van werk. Voetreis ver weg in België over het terilpad van Bernissart tot Blegny. Roeselare, (Globe/Roularta Books) 2008. ISBN 978 90 8679 133 0**

Een persoonlijk relaas van een (zeer) lange voettocht doorheen de oude Waalse industriegebieden, boordevol verwijzingen naar industrieel erfgoed en industriële cultuur. Een levendige getuigenis omtrent herbestemde gebouwen maar ook verwaarloosde relictten, over terrils bewandeld door joggers en groen-toeristen, over migratie en ontmoetingen met staalarbeiders in volkskroegen. De 254 bladzijden van dit zeer vlot geschreven en levendig boek las de SIWE-redactie in één ruk uit en we kunnen u dit boek alleen maar warm aanbevelen. Zie ook [www.roulartabooks.be](http://www.roulartabooks.be)

**WAUTIER Kristel, JONCKHEERE Alexander, SEGERS Danny, Joseph Plateau (1801-1883). In: Jaarboek 45 (2008) van de Heemkundige Kring de Oost-Oudburg (Gent), p. 301-370.**

Boeiend en vlot geschreven relaas met vernieuwende inzichten over het leven (en in het bijzonder over de academische loopbaan) van de beroemde "vader van de cinema". In zijn geboortestad Brussel ontmoet Plateau Adolphe Quetelet, die een stimulerende invloed had op de jonge vorser die ondanks zijn studies rechten geïnteresseerd bleef in de natuurwetenschappen. Wat weinigen weten : J.Plateau doctorde aan de Luikse universiteit maar kwam een paar jaar later (1835) in de Gentse universiteit terecht (vooral) door de reorganisatie van het hoger onderwijs. Plateau maakte ca. 1839 wat wij "voorlopers van de film" zouden kunnen noemen, in een tijd dat België met de fotografie nog maar pas had kennis gemaakt. Hij was dus echt een grote pionier. Zijn blindheid weerhield hem niet om (geassisteerd, ondermeer door zijn zoon Felix Plateau) verder les te blijven geven.

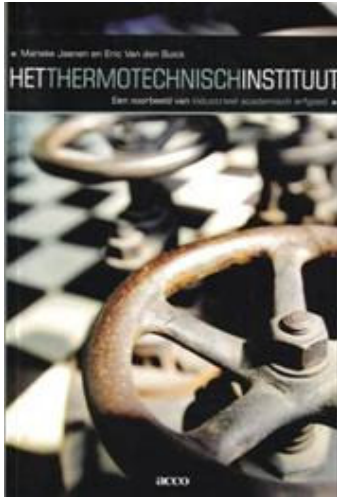
**VOETS Herman  
Brouwerij MENA Limonadefabriek KINA  
Rotselaar 1897-2007 36 p., talrijke illustraties  
Uitgave van de gemeente Rotselaar 2007**



Bij de 110° verjaardag van het oprichten van de brouwerij MENA werd dit boek uitgegeven en werd de tentoonstelling EXPOrt MENA ingericht. Door de schoolstrijd in 1879 werd er naast de bestaande brouwerij "De Toren" een nieuwe opgericht door Edward Meynckens en Henri Nackaerts ( MENA ) waar Charles Costermans zich later bij aansloot. Bijna 100 jaar werd de gemeentelijke politiek gedomineerd door de strijd tussen "Geuzen" en "Sussen".

Aangezien de vroegere hoevegebouwen niet voldeden om bier van lage gisting te brouwen, werd een 24 meter hoog gebouw in art deco opgericht. De auteur heeft zeer interessante gegevens verzameld over de invloed van de brouwerij op het leven van de mensen die er tewerkgesteld waren of in de depots en cafés. De invloed op het culturele leven (fanfare, wielervedstrijden) werd bekroond door het omvormen van het leegstaand gebouw in het Vrije Tijdscentrum De Mena dat "een ontmoetingsplaats zal zijn voor alle inwoners en de motor wordt achter een nieuw dynamisch jeugd- en cultuurbeleid". Samen met het behoud van de vroegere brouwerij Jack -Op ( deelegemeente Werchter ), wordt hiermee het bewijs geleverd dat oude industriegebouwen kunnen hergebruikt worden voor een nieuwe functie.  
[info@rotselaar.be](mailto:info@rotselaar.be) [www.rotselaar.be](http://www.rotselaar.be) (K.H.)

## Marieke JAENEN en Eric VAN DEN BULCK HET THERMOTECHNISCH INSTITUUT



In het voorwoord haalt emeritus professor Theo Van der Waeteren (den "Theo") herinneringen op aan zijn lange en boeiende loopbaan in de "Ecoles spéciales" meer in het bijzonder in het Thermotechnisch Instituut. Zijn legendarische proeven met de straalmotor (inclusief "de baksteen" ) blijven verbonden aan deze actieve persoon.

Het Thermotechnisch Instituut te Heverlee werd opgericht tussen 1926 en 1931, dank zij de inspanningen van katholieke industriëlen en burgers. De laboratoria voor werktuigbouwkunde, elektriciteit en thermische machines voor de opleiding van de burgerlijke ingenieursstudenten werden hier ondergebracht. De didactische machinecollectie heeft gedurende een halve eeuw gediend om vele ingenieurs voor te bereiden op het

bedrijfsleven. De geschiedenis van de historische machines (gaande van stoommachines tot reactiemotoren) is nuttig om zich te realiseren dat men uit het verleden veel voor het heden kan leren. De recente restauratie en inrichting van het auditorium "De tweede wet" zijn inderdaad een voorbeeld van industrieel academisch erfgoed.

Als binnenkort de stoommachine van de "Congoboot" weer draait, heeft de Commissie Academisch Erfgoed van de K.U.L. bewezen dat men (soms) ijzer kan plooiën met de blote hand en met veel inzet van de betrokkenen.

105p., zwart-wit foto's en tekeningen

Acco Leuven 2008 [www.uitgeverijacco.be](http://www.uitgeverijacco.be)

Acco boekhandel Maria Theresiastraat 2-4, 3000 Leuven (K.H.)

### HOE LID WORDEN VAN SIWE vzw?

Door uw bijdrage te storten op rekening 001-3088106-90 van SIWE vzw Stapelhuisstraat 15 3000 LEUVEN  
(IBAN : BE 34 00 13 0881 0690 – BIC : GEBABEBB)

### Prijs jaarlijks lidmaatschap vanaf heden:

BELGIË	BUITENLAND
Sympathiserend lid : 20 €	Sympathiserend lid : 30 €
Vereniging : 30 €	Vereniging : 40 €
Steunend lid, bedrijf : 50 €	Steunend lid, bedrijf : 50 €

SIWE vzw is aangesloten bij

CONTACTCENTRUM  
VOOR  
ERFGOEDVERENIGINGEN



Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap en



Leuven  
Ervenood,  
springveend.



REMY



COMPUTING



VAN ORSHOVEN

N.V. Domein Ternesse S.A.



Ateliers BONTE

BC 1680
P.B. - P.P.
België-Belgique

Affiliëkantoor: BIERBEEK  
Erkenningsnr.: P209286

Atzender: SIWE v.z.w.  
Stapelhuisstraat 15  
3000 LEUVEN